

Barcelona Comerços + Sostenibles

Anàlisi del programa de sostenibilitat
al comerç en el marc de Barcelona +
Sostenible: necessitats, oportunitat i
propostes de millora.

Maria Làzaro i Mullor

Director: Josep Espluga Trenc, Departament de Sociologia

Projecte de final de carrera, Llicenciatura de Ciències Ambientals,
Universitat Autònoma de Barcelona

Barcelona, setembre 2015

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

El pecat més gran és no fer res perquè només pots fer ben poca cosa.

EDMUND BURKE (1729-1797)

Agraïments:

A la Mont, el Quim i el Martí per la seva paciència i per estar sempre a aquí.

Al Josep Esplugua pels seus consells.

A la Marta Cuixart per animar-me a endinsar-me en aquest món.

A la Yolanda, la Gloria i el Miquel pel seu suport.

...i a totes i tots aquells que han estat animant-me.

1. Introducció.....	7
1.1. Justificació.....	
1.2. Objectius.....	8
2. Antecedents	9
2.1. Marc conceptual.....	9
2.1.1. Context internacional: L'Agenda 21.....	9
2.1.2. El Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat: L'Agenda 21 de Barcelona.....	11
2.1.3. Els comerços de Barcelona.....	15
2.2. Context.....	18
2.2.1. El programa Barcelona + Sostenible.....	18
2.2.2. El comerç i la sostenibilitat.....	22
2.2.3. El programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible.....	25
3. Metodologia	25
3.1. Anàlisi del programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible.....	26
3.2. Anàlisi de l'estudi: L'Agenda 21 i el comerç a Barcelona del Consell de Gremis de Comerç i Serveis de Barcelona.....	26
3.3. Anàlisi d'un grup de discussió recombinat amb comerciants del projecte PACHELBEL.....	27
3.4. Estudi i anàlisi de les diferents experiències que s'estan duent a terme en comerç i sostenibilitat.....	28
3.5. Anàlisi de projectes sobre comerç i sostenibilitat que s'estan duent a terme a altres regions o municipis.....	28
4. Resultats.....	29
4.1. Anàlisi del programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible..	29
4.1.1. Entrevistes a agents clau del sector.....	29
4.1.2. Anàlisi del Disseny.....	31
4.1.3. Avaluació de la prova pilot.....	34
4.2. Anàlisi de l'estudi: L'Agenda 21 i el comerç a Barcelona del Consell de Gremis de Comerç i Serveis de Barcelona.....	36
4.3. Anàlisi d'un grup de discussió recombinat amb comerciants del projecte PACHELBEL.....	38

4.4. Estudi i anàlisi de les diferent experiències que s'estan duent a terme en comerç i sostenibilitat.....	40
4.5. Anàlisi de projectes sobre comerç i sostenibilitat que s'estan duent a terme a altres regions o municipis.....	46
5. Conclusions.....	49
5.1. Necessitat i oportunitat que tenen els comerços de Barcelona per ser més sostenibles.....	49
5.2. Proposta de millora del programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible.....	51
5.3. Recull de recursos per poder desenvolupar el programa de sostenibilitat al comerç.....	54
5.4. Futurs estudis.....	56
5.5. Conclusions finals.....	56
6. Bibliografia.....	58
Annexs I: Qüestionar d'autoavaluació de l'Associació de Comerciants La Marina.....	62

Índex de Figures

Figura 1: Evolució internacional de les polítiques per la sostenibilitat.....	11
Figura 2: Evolució internacional de les polítiques per la sostenibilitat, amb les accions de l'Ajuntament de Barcelona incloses.....	14
Figura 3: Estructura del programa Barcelona + Sostenible.....	19
Figura 4: Fases del programa de sostenibilitat al comerç.....	32
Figura 5: Captura de pantalla de l'aplicació Mapa Barcelona + Sostenible.....	41

Índex de Taules

Taula 1: Descripció de la mostra de comerciants que van participar al grup del projecte Pachelbel.....	28
Taula 2: Relació d'associacions i establiments participants en el programa.....	34

Índex de Gràfiques

Gràfica 1: Distribució del comerç per sectors.....	15
Gràfica 2 Composició de la xarxa de signants.....	19

1. Introducció

El comerç és una de les principals activitats econòmiques de la ciutat de Barcelona, a més de tenir un paper fonamental en la cohesió social de la ciutat, per altra banda Barcelona fa anys que s'ha compromès a treballar per la sostenibilitat, però encara no s'havia realitzat, a la ciutat, cap projecte d'especial rellevància per treballar la sostenibilitat amb el sector comercial.

Enguany, l'Ajuntament de Barcelona ha començat a dissenyar un programa per treballar la sostenibilitat als comerços, d'acord amb els objectius dels diferents documents de referència de la ciutat en temes de sostenibilitat (Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat) i de comerç (Pla d'Impuls al comerç i Pla Estratègic dels mercats de Barcelona).

Amb el present estudi es pretén analitzar les necessitats i oportunitats que tenen els comerços per treballar la sostenibilitat, així com elaborar propostes de millora al programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible, incorporant els recursos i les experiències que ja s'estan realitzant.

A l'apartat d'antecedents s'explica el compromís que ha agafat Barcelona per esdevenir una ciutat més equitativa, pròspera i autosuficient i es realitza una fotografia dels diferents programes que s'estan duent a terme en matèria de la sostenibilitat a la ciutat. També se situa el comerç de la ciutat, quines potencialitats té i com s'organitza i finalment s'exposa quina relació té actualment el comerç amb la sostenibilitat de la ciutat.

A l'apartat de resultats s'ha estudiat a fons el programa, s'ha participat en el seu disseny i s'ha analitzat la prova pilot realitzada recentment, l'anàlisi s'ha complementat amb la recerca d'experiències que ja s'estaven realitzant en aquest camp, i altres projectes que s'han desenvolupat en altres municipis, per poder extreure noves idees i àmbits de treball. Tot això s'ha complementat amb l'anàlisi d'estudis realitzats amb els comerços, per saber quines accions estaven realitzant i quines necessitats i obstacles tenien alhora de treballar a favor de la sostenibilitat.

Finalment, a les conclusions s'ha comparat les necessitats amb les oportunitats que tenen els comerciants de Barcelona per realitzar accions a favor de la sostenibilitat, s'ha realitzat una proposta de millora pel programa de sostenibilitat al comerç i s'ha proposat diversos recursos per poder oferir desenvolupar el programa.

1.1. Justificació

Ja fa més de deu anys del primer Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat de la ciutat de Barcelona. El 2012 es va fer una renovació del Compromís i dels seus objectius. Seguint amb la línia de l'anterior programa, es continua treballant amb les diverses organitzacions de la ciutat (associacions, grups polítics, sindicats, universitats, centres educatius, empreses i institucions públiques), però alhora es vol començar a obrir a nous sectors que fins ara no s'estaven

treballant, crear programes específics per treballar amb organitzacions que tenen un perfil semblant i poder compartir recursos i necessitats.

Un dels objectius del nou Compromís és fomentar un consum responsable, ecològic i de proximitat, així com incentivar una economia enfocada a la sostenibilitat. El comerç sempre ha tingut un paper important dins de la ciutat de Barcelona; alhora és un sector que permet arribar a un gran públic molt heterogeni, i podria ser un bon aliat per avançar en el treball d'aquests objectius.

Cada cop hi ha més comerços que comencen a implantar pràctiques de sostenibilitat en el seu dia a dia; alguns ho fan incorporant productes de comerç just, ecològics i de proximitat, i d'altres implantant pràctiques d'estalvi energètic, reducció de residus o sensibilització ciutadana.

El comerç no para de reinventar-se i la sostenibilitat ha començat a tenir un paper important, perquè els consumidors comencen a exigir una sèrie de productes més justos, ecològics i responsables.

Per tots aquests motius, em plantejo començar a treballar amb els comerços. Fer una petita diagnosi de l'estat actual, dels projectes que ja s'estan duent a terme, de les necessitats que tenen els comerciants i dels possibles recursos que es podrien oferir per promoure una xarxa de consum responsable, així com poder fomentar que altres comerços que mai no s'haguessin plantejat treballar la sostenibilitat també puguin començar a fer les seves petites accions.

Aprofitant que des de l'Ajuntament s'està començant a dissenyar un programa específic per treballar la sostenibilitat al comerç i que hi ha altres organitzacions que estan treballant amb aquest objectiu, la idea és poder sumar esforços i crear una xarxa on tothom tingui cabuda i oferir recursos per poder aconseguir un comerç més sostenible a la ciutat de Barcelona.

1.2.Objectius

- Generals
  - Detectar les necessitats i les oportunitats que tenen els comerciants per fer més sostenible els seus comerços.
  - Millorar el programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible.
  - Crear un recull de recursos per poder desenvolupar el programa de sostenibilitat al comerç.
- Específics
  - Identificar tipologia de comerços.
  - Identificar els agents claus
  - Identificar les iniciatives que s'estan duent a terme per fomentar el comerç sostenible.
  - Identificar les necessitats dels comerciants i que es pot oferir des del programa de sostenibilitat al comerç

2. Antecedents

2.1. Marc conceptual

2.1.1. Context internacional: L'Agenda 21

El 1992, a Rio de Janeiro es va celebrar la Conferència de les Nacions Unides sobre el medi ambient i el desenvolupament, més coneguda com a **Cimera de la Terra**.

Aquesta conferència continuava la tasca realitzada a la **Conferència Internacional sobre el Medi Humà**, que va tenir lloc a Estocolm el 1972 i va centrar l'atenció internacional en temes mediambientals, especialment els relacionats amb la degradació ambiental i la contaminació transfronterera. Es va assenyalar que la contaminació no reconeix límits polítics geogràfics i afecta països, regions i pobles més enllà del seu punt d'origen. Aquest concepte es va anar ampliant durant els anys següents a la Conferència d'Estocolm i va arribar a abastar més temes de caràcter ambiental que requereixen una acció conjunta de tots els països i regions.

Amb la Conferència d'Estocolm com a referent, la **Cimera de la Terra** del 1992 va aplegar representants de 178 països i de 2.400 organitzacions no governamentals (ONG), amb l'objectiu d'analitzar els principals problemes ambientals, econòmics i socials de la humanitat i així trobar estratègies per assolir un nou model de desenvolupament. Per primera vegada, la comunitat internacional i els estats i les organitzacions no governamentals es van comprometre a afrontar els reptes del segle XXI en clau de sostenibilitat.

És en aquest context on es defineix el concepte de **desenvolupament sostenible**, que havia sortit a l'Informe Brundtland del 1987, un desenvolupament que cobreix les necessitats del present sense comprometre les capacitats de les generacions futures per satisfer les seves: durador en el temps, eficient, racional en l'ús dels recursos i equitatiu en els beneficis. Enlloc de considerar únicament el desenvolupament econòmic, com s'havia fet al llarg del temps, també es té en compte el desenvolupament ecològic i social.

Per treballar sobre aquest nou model de desenvolupament, la Cimera de la Terra va marcar grans directrius per a les polítiques ambientals i socials com ara la Declaració sobre Medi Ambient i Desenvolupament, la Convenció sobre la Diversitat Biològica, la Declaració sobre Boscos i Masses Forestals i el Conveni Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic.

Un dels èxits més destacats de la trobada, però, és que es va consensuar i aprovar l'**Agenda 21**, un pla de treball estratègic que té per objectiu guiar la política i la gestió dels governs vers el desenvolupament sostenible durant els primers anys del segle XXI.

L'Agenda 21 és un document extens estructurat en 40 capítols i redactat en forma de pla d'acció. En el document es recull que les forces conductores primàries pel canvi ambiental són el consum, la població i la tecnologia, i fa especial èmfasi en canviar el model de consum i fomentar el consum sostenible. (Keating, M., 1996)

Una de les premisses bàsiques de l'Agenda 21 és "Pensa globalment, actua localment". Al capítol 28 de l'Agenda 21 s'explica que molts dels problemes i les solucions surten de les activitats locals i per això es dona un paper clau a les ciutats a l'hora de treballar per un desenvolupament sostenible. Se les anima a redactar les seves pròpies versions de l'Agenda 21 per tal de concretar propostes i objectius per assolir la sostenibilitat del municipi: Les Agendes 21 Locals (A21L).

Les Agendes 21 Locals donen rellevància a iniciatives locals que aborden problemes d'àmbit global i un dels seus principis bàsics és la participació. La majoria d'Agendes 21 Locals s'han realitzat a través d'un procés participatiu que involucra els poders locals i la ciutadania. S'ha intentat arribar a un consens sobre estratègies de desenvolupament sostenible, de manera que s'ha augmentat la conscienciació. També s'han creat indicadors per mesurar l'evolució dels programes de sostenibilitat que involucrin les diferents organitzacions ciutadanes.

Dos anys després de la Cimera de la Terra les ciutats europees es van trobar a Aalborg (Dinamarca) per celebrar la primera Conferència Europea de Ciutats i Pobles Sostenibles. D'aquesta trobada en va sorgir la **Carta d'Aalborg**, en què les ciutats europees que la signaven es comprometien a participar en iniciatives d'Agendes 21 Locals, un programa per avançar cap a la sostenibilitat urbana.

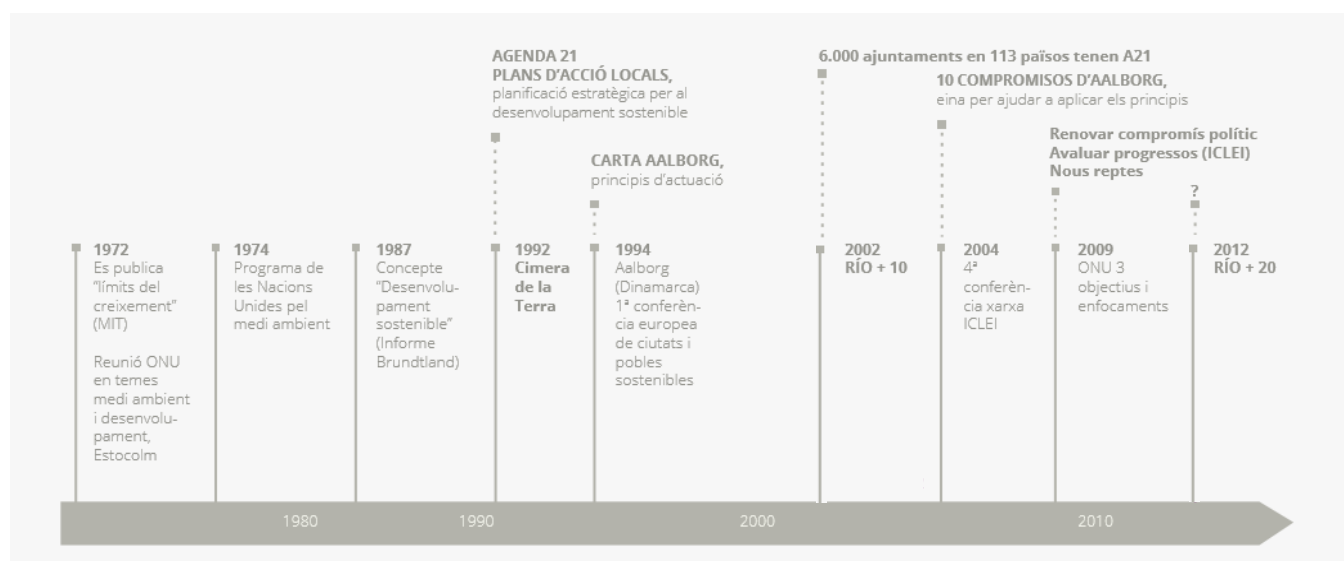
La Carta d'Aalborg és, a diferència del que de vegades són les declaracions internacionals, un manifest innovador, atractiu en el redactat i clar en els propòsits. Parteix d'un reconeixement de la responsabilitat de les ciutats, especialment del món occidental, en l'actual situació (per concentració demogràfica i per consum de béns, serveis, energia i territori) i constata la capacitat de les ciutats per contribuir al desenvolupament sostenible, des d'una posició privilegiada per afavorir la participació, la concertació i la mobilització d'esforços i recursos. (Castiella, T., Franquesa, T., 2002)

El 2002 es va celebrar la **Cimera Mundial per al Desenvolupament Sostenible (Rio + 10)** a Johannesburg, coneguda com a Rio + 10, coincidint amb el desè aniversari de la Cimera de la Terra, en què es van examinar els èxits assolits en l'aplicació dels resultats de l'anterior cimera per tal de reafirmar l'adhesió de la comunitat mundial al desenvolupament sostenible i en què es va comprovar la importància que té el món local en la traducció dels objectius generals en actuacions concretes. En aquell moment, segons l'ICLEI (Consell Internacional per les Iniciatives Ambientals Locals), més de 6.000 governs locals en 113 països havien endegat processos d'Agenda 21 Local.

El 2004 va tenir lloc a Dinamarca la **Quarta Conferència Europea de Ciutats Sostenibles (Aalborg + 10)** per celebrar els deu anys de cooperació entre les xarxes dels governs locals europeus i la Comissió Europea.

El 2012 es va celebrar a Rio la **Conferència de les Nacions Unides per al Desenvolupament Sostenible (Rio + 20)**, en què es va fer un enfocament explícit en dues qüestions de la sostenibilitat global i local: l'economia verda en el context del desenvolupament sostenible i l'eradicació de la pobresa i el marc institucional necessari per al desenvolupament sostenible.

Figura 1: Evolució internacional de les polítiques per la sostenibilitat

Font: Ajuntament de Barcelona

2.1.2. El Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat: L'Agenda 21 de Barcelona

Barcelona és una de les grans ciutats europees que ha desenvolupat la seva pròpia Agenda 21 Local. El 1995 el Consell Plenari de l'Ajuntament va decidir per unanimitat adherir-se a la Carta d'Aalborg, la Carta de Ciutats i Viles Europees cap a la Sostenibilitat. Els terminis van ser difícils de complir, però es va impulsar l'Agenda 21 Local.

Amb aquest compromís, a Barcelona es va decidir començar un treball participatiu en què els principals actors de la ciutat s'havien d'involucrar en temes de sostenibilitat per desenvolupar la seva pròpia Agenda 21 Local. Per fer-ho es va adaptar a les seves característiques i realitats.

Al cap de tres anys de signar la Carta d'Aalborg, es va crear el Fòrum Promotor de l'Agenda 21 de Barcelona. Tot i així, seguint les normes reguladores de participació ciutadana de la ciutat, es va passar a un consell municipal i es va crear el **Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat**, un òrgan de participació i consulta per promoure l'Agenda 21 de Barcelona.

Una característica d'aquesta Agenda 21 és que, a diferència de la resta de ciutats europees, qui elaborava les propostes, cercava consens i analitzava els resultats era el Consell, no l'Ajuntament. El Consell estava format per diferents representats de la ciutat experts en temes de sostenibilitat: hi havia un equilibri entre representants de l'administració, del món empresarial i del món associatiu, sindical i universitari, així com experts a títol individual; en total, unes 150 persones.

Entre el 1998 i el 1999 es van crear tretze grups de treball amb diferents membres del Consell. A partir del consens es va elaborar una diagnosi de cada àmbit, propostes de futur i indicadors de seguiment.

Es va elaborar la publicació “Materials per al debat” i es va obrir un procés de participació ciutadana en el qual es va prioritzar la implicació dels diferents col·lectius de la ciutat. Es va donar un pes important a les entitats i, en segon terme, a la ciutadania, mitjançant debats als districtes, sessions de prospectiva, diàlegs temàtics i participant al fòrum virtual. Es van rebre milers de propostes que van servir per crear un document marc, amb una visió col·lectiva i negociada de la Barcelona sostenible que es volia i per la qual tothom es podia sentir compromès a treballar-hi: cadascú en el seu àmbit i el seu propi pla d’acció.

Aquest procés participatiu va legitimar l’Agenda 21 de Barcelona i, sobretot, va aconseguir que un gran nombre de persones n’interioritzessin la importància i es fessin seus els objectius.

El document es va passar a debat, i un cop consensuat, el 2002 s’aprovà el **Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat – Agenda 21 de Barcelona per avançar cap a una ciutat més sostenible**. Un document amb deu objectius cadascun amb deu línies d’acció concretes, amb uns indicadors que permetien mesurar i avaluar els avenços de la ciutat cap a la sostenibilitat:

1. Protegir els espais lliures i la biodiversitat i ampliar el verd urbà.
2. Defensar la ciutat compacta i diversa, amb un espai públic de qualitat.
3. Millorar la mobilitat i fer del carrer un entorn acollidor.
4. Assolir nivells òptims de qualitat ambiental i esdevenir una ciutat saludable.
5. Preservar els recursos naturals i promoure l’ús dels renovables.
6. Reduir la producció de residus i fomentar la cultura de la reutilització i el reciclatge.
7. Augmentar la cohesió social, enfortint els mecanismes d’equitat i participació.
8. Potenciar l’activitat econòmica orientada cap a un desenvolupament sostenible.
9. Progressar en la cultura de la sostenibilitat mitjançant l’educació i la comunicació ambiental.
10. Reduir l’impacte de la ciutat sobre el planeta i promoure la cooperació internacional.

El Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat es converteix en el marc de referència per dur a terme les accions a favor de la sostenibilitat de la ciutat de Barcelona.

Per continuar implicant la ciutadania en tot aquest procés es decideix treballar a partir de les organitzacions, de mode que es crea una xarxa d’actors per la sostenibilitat que treballen en el marc del Compromís i difonen els seus objectius a tota la ciutadania. Per això va ser clau implicar agents molt diversos per poder arribar a tothom. Es comença a treballar amb els centres educatius i es crea el programa específic Agenda 21 Escolar, i la resta d’organitzacions (associacions, petites i grans empreses, sindicats, universitats, partits polítics i institucions) s’engloben al programa Acció 21.

Un cop aprovat el document marc es convidà les organitzacions de la ciutat a signar el Compromís, fossin entitats, empreses, institucions o centres educatius. Des de l’inici del procés fins a l’actualitat, els signants que s’adhereixen assumeixen la seva coresponsabilitat en la construcció d’una Barcelona més sostenible i es comprometen a treballar-hi activament i a fer públiques les accions concretes de la seva contribució. Cada organització signant projecta les mesures concretes que durà a terme voluntàriament per contribuir als objectius col·lectius i les

posa en pràctica. L'Ajuntament també va signar el Compromís i es converteix, així, en un signant més, però alhora també actua com a facilitador, a través d'un equip de suport que dinamitza l'activitat dels diferents sectors de signants i del conjunt de la xarxa: La secretaria de l'Agenda 21 de Barcelona.

Des del seu naixement, el Compromís ha anat donant els seus fruits a través d'un ventall d'actuacions ambientals i socials en àmbits tan diversos com són l'energètic, l'educatiu, la gestió de l'aigua, el benestar social o la salut pública.

L'elaboració de l'Agenda 21 de Barcelona es basa en els principis d'estratègia, transversalitat, participació, coneixement i coresponsabilitat: es configura com un pla **estratègic** a mitjà i a llarg termini, amb un horitzó de deu anys (2002-2012), que més endavant s'amplia a deu anys més (2012-2022), i que aposta per un abordatge global i **transversal** de la sostenibilitat, combinant les dimensions social, econòmica i ambiental i donant un pas més endavant i no estancant-se únicament en les polítiques mediambientals. Ha sorgit a partir d'un ampli procés **participatiu** i informatiu, fruit de les aportacions i visions de moltes persones i col·lectius amb interessos diferents, negociades i finalment consensuades en un compromís.

Durant el procés d'elaboració i en tot els seus anys en vigor, l'Agenda 21 de Barcelona ha suposat una excel·lent oportunitat per elevar el nivell col·lectiu d'informació i educació ambiental de la ciutadania i, per tant, per augmentar el seu **coneixement** en la temàtica. L'Agenda 21 de Barcelona és el conjunt de compromisos i objectius compartits pels membres del Consell i de les organitzacions signants: a diferència d'altres Agendes 21 locals, aquesta no és l'Agenda 21 de l'Ajuntament de Barcelona, sinó l'Agenda 21 de la ciutat i, conseqüentment, respon a la voluntat de comprometre els actors, cadascú en la mesura de les seves possibilitats i la seva responsabilitat, a assolir els objectius fixats; és a dir, a **coresponsabilitzar-se**.

Durant els primers deu anys el Compromís va estar en constant anàlisi. D'una banda, es van crear els Indicadors 21, amb l'objectiu d'avaluar els principals avenços de la ciutat cap a la sostenibilitat. De l'altra, es van realitzar dues convencions (el 2005 i el 2010), en què es va fer un balanç del que s'havia aconseguit i de totes les qüestions a les quals encara faltava dedicar més esforços. Les organitzacions signants van participar-hi activament aportant coneixements, creant grups de treball i, fins i tot, engegant nous projectes per assolir els reptes plantejats.

El 2012, després de deu anys de vigència, coincidint amb Rio + 20, i amb una xarxa de 800 signants, es va portar a terme un procés participatiu amb les diferents organitzacions de la xarxa per renovar el Compromís, en el qual es van afrontar els temes pendents i es va fer aflorar els nous reptes de la ciutat i altres reptes emergents. A finals del 2012, la xarxa ciutadana i l'Ajuntament van signar el nou **Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2012-2022, per una Barcelona més equitativa, pròspera i autosuficient**. Les 800 entitats, col·legis professionals, gremis, sindicats, universitats, centres educatius i empreses signants van ser convidades a participar en la seva renovació.

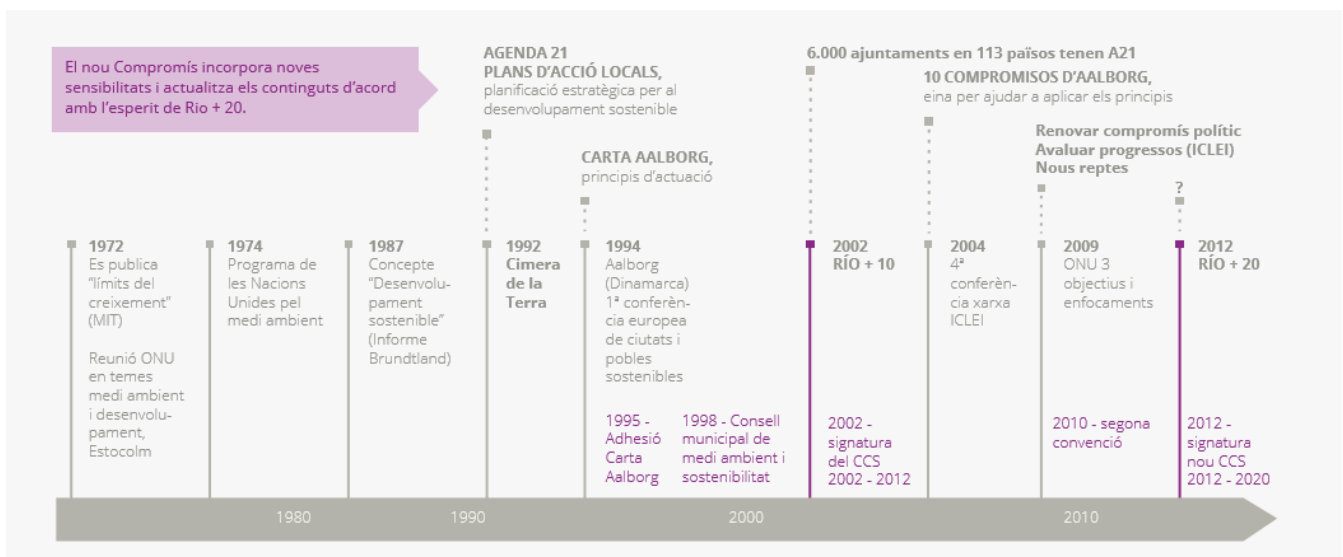
Amb 100 línies d'actuació, el nou Compromís persegueix els següents deu objectius:

1. Biodiversitat: del verd urbà a la renaturalització de la ciutat.
2. Espai públic i mobilitat: del carrer per circular al carrer per viure-hi.
3. Qualitat ambiental i salut: dels estàndards a l'excel·lència.
4. Ciutat eficient, productiva i d'emissions zero: de la Barcelona tecnològica a la Barcelona intel·ligent.
5. Ús racional dels recursos: de la societat del consum al consum responsable.
6. Bon govern i responsabilitat social: de la intervenció sectorial a la coordinació efectiva.
7. Benestar de les persones: de la ciutat acollidora a la societat cohesionada.
8. Progrés i desenvolupament: de la preocupació per la sostenibilitat a una economia que s'hi fonamenti.
9. Educació i acció ciutadana: de la conscienciació a la coresponsabilització amb coneixement de causa.
10. Resiliència i responsabilitat planetària: de la resposta puntual a l'acció global.

Amb la renovació del Compromís també comença la renovació del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat, que passa a anomenar-se Consell Ciutadà per la Sostenibilitat. Aquest Consell també és innovador tant pel procés de creació (entrevistes a diferents organitzacions que formaven part de l'anterior i grups de treball específics), com pel seu funcionament (les organitzacions de la xarxa per primer cop poden votar els seus representants).

Amb la renovació també s'ha actualitzat la marca: ara, enlloc d'Agenda 21, s'anomena Barcelona + Sostenible, i el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat esdevé el marc de referència del programa Barcelona + Sostenible.

Figura 2: Evolució internacional de les polítiques per la sostenibilitat, amb les accions de l'Ajuntament de Barcelona incloses.

Font: Ajuntament de Barcelona

2.1.3. Els comerços de Barcelona

El comerç de Barcelona és una de les principals activitats econòmiques de la ciutat, la primera quant a nombre de centres de cotització (22,8 %) —la segueixen les branques del servei a les empreses (17,5 %) i l'hostaleria (9,5 %)— i la principal generadora de treball: ocupa més de 150.000 persones i una part important de la població en depèn directament o indirectament.

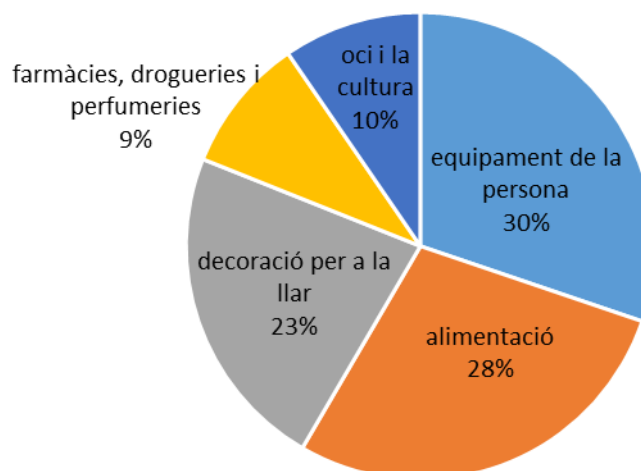
D'acord amb dades del Pla d'Impuls al Comerç (2013), Barcelona disposava, a finals de l'any 2010, de 16.429 centres de cotització en el sector del comerç, dels quals 10.748 (65,4 %) pertanyen al comerç al detall i 5.681 (34,1 %) al comerç a l'engròs. Barcelona té més de 35.000 llicències de comerç al detall que integren tots els sectors de l'activitat comercial.

El comerç es pot classificar de diferents maneres: territorialment (s'agrupen per barri o per zones comercials), per tipus de sector (alimentació, equipament de la persona...), per mides (petit comerç o grans superfícies comercials) o segons si és comerç al detall o a l'engròs; també es pot distingir el comerç propi del franquiciat, i fins i tot es pot diferenciar entre el comerç associat i el no associat.

A Barcelona, com que és una ciutat compacta i mixta, hi tenen lloc tot tipus d'activitats. Per aquest motiu, el comerç s'ha caracteritzat per una gran varietat, heterogeneïtat i riquesa de formats que coexisteixen i que tenen un paper fonamental en la vertebració de la trama urbana i la cohesió social.

En la relació amb l'estructura comercial de Barcelona, s'observen una àmplia varietat de característiques: equipament de la persona (30 %), seguit de l'alimentació (que representa un 28 % del total de comerços), la decoració per a la llar (22,5 %), les farmàcies, drogueries i perfumeries (9,3 %) i l'oci i la cultura (9,5 %).

Gràfica 1: Distribució del comerç per sectors

Font: Pla d'Impuls al Comerç

A més, Barcelona ha engegat un model comercial propi, basat en la proximitat, la qualitat, el servei i la diversitat, que constitueix un referent a escala internacional. El petit comerç local i de proximitat ha tingut un paper molt important en la ciutat, fet que propicia que el sector comercial compleixi una altra funció: la de la relació i convivència. El comerç dinamitza la vida urbana, atrau els ciutadans a fer vida al carrer, potencia el contacte humà, l'intercanvi i la comunicació entre les persones que l'habiten. Mentre hi ha presència física de comprador- venedor, l'acte de compra i venda té una component relacional: el carrer amb botiguers és un espai de relació (Tarragó, M., 1995).

Un dels objectius de la Direcció de Comerç i Consum de l'Ajuntament de Barcelona és promoure el comerç de proximitat, especialment als barris, per evitar la desertització comercial i els processos de degradació urbana (Ajuntament de Barcelona, 2013).

Del model comercial de Barcelona cal destacar-ne especialment la Xarxa de Mercats Municipals i les associacions de comerciants, en especial els eixos comercials.

Xarxa de Mercats Municipals

Actualment Barcelona disposa d'una xarxa de 39 mercats d'alimentació i quatre mercats no alimentaris repartits per tot el territori. Aquest fet la converteix en una de les poques ciutats del món on tots els barris tenen un mercat a prop. Des del 1992, l'Institut Municipal de Mercats de Barcelona elabora un pla per adequar els mercats promovent les remodelacions dels edificis per adaptar-los a les noves necessitats i demandes dels ciutadans i fer-los més confortables per a la compra i per al servei que ofereixen els comerciants. La Xarxa de Mercats de Barcelona s'ha convertit en un referent per a la resta de ciutats, tant en l'àmbit estatal com en l'europeu.

Associacionisme comercial

El comerç de Barcelona també destaca pel seu gran nivell d'associacionisme. Actualment, segons el Pla d'impuls al comerç, el 43% del comerç està associat, respecte del 2008 el grau d'associacionisme ha augmentat un 26%. L'índex d'associació és més alt si aquest pertany a un eix comercial en concret.

El model associatiu té un doble rol: d'una banda, el component sectorial amb els gremis i, de l'altra, el component territorial amb les associacions de comerciants i els eixos comercials. Però encara que tinguin una classificació diversa, totes treballen pel benestar de l'activitat comercial de la ciutat, ajudant a debatre i gestionar les polítiques comercials.

Els eixos comercials urbans són una singularitat de Barcelona i cada cop es van consolidant més. L'eix comercial és una entitat que agrupa les associacions de comerciants d'un territori per adequar, organitzar i promoure aquell territori com a centre comercial a cel obert. Utilitzant una gestió continuada i professional, els eixos comercials es van consolidar entre el 1997 i el 2000, quan les agrupacions comercials territorials evolucionen cap aquesta estructura col·lectiva. Actualment existeixen 22 nuclis comercials a la ciutat.

Amb la consolidació dels eixos es delimita una zona de concentració comercial, s'adequa urbanísticament, es promou la zona amb un nom genèric i es potencia l'arribada de noves empreses i la millora de les instal·lacions comercials; a més a més, es crea una promoció interna i externa que genera clients i s'aconsegueix implicar en el projecte a tot aquell que es beneficia de la dinàmica econòmica i social generada.

En definitiva, els eixos faciliten que la ciutadania de Barcelona gaudeixi dels avantatges de disposar d'una oferta comercial àmplia i completa, variada i competitiva, molt a prop de casa seva; a banda, contribueixen a millorar la fisonomia de la ciutat: partint de l'activitat comercial s'utilitza l'espai urbà com a centre efectiu de convivència ciutadana.

A Barcelona hi ha diverses organitzacions que tenen un paper important a l'hora de definir el sector comercial de la ciutat. També des de l'Ajuntament hi ha diversos òrgans que treballen per potenciar-lo. A continuació s'anomenen els principals actors del sector comercial de la ciutat.

Confederació de Comerç de Catalunya (CCC): entitat empresarial i sectorial per a la defensa, la representació i el foment dels interessos generals dels sectors del comerç, els serveis i el turisme de Catalunya. Es va constituir l'any 1985 i actualment agrupa prop de 400 associacions i gremis de comerç, serveis i turisme i entitats col·laboradores, que representen més de 90.000 empreses i 300.000 treballadors de tot Catalunya.

Són signants del Compromís des del inici i han elaborat el seu propi pla d'acció per la sostenibilitat.

Consell de Gremis de Comerç, Serveis i Turisme de Barcelona: federació d'entitats de representació empresarial i sectorial. Es va fundar el 1980 per defensar, representar i fomentar els interessos generals dels sectors del comerç, dels serveis i del turisme en l'àmbit de Barcelona. Està integrat per gremis i associacions sectorials que actualment agrupen prop de 25.000 petites i mitjanes empreses.

Formen part de la Confederació de Comerç de Catalunya i de la Confederació Espanyola de Comerç i mantenen un contacte permanent amb les administracions locals i autonòmiques. Desenvolupen plans de formació contínua per a comerciants amb programes que es renoven i s'adeqüen a les necessitats.

Van ser membres del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat i van participar activament en l'elaboració del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat, del qual també són signants. Actualment formen part del Consell Ciutadà per la Sostenibilitat. També van signar un acord de cooperació amb l'Acord Cívic per una Barcelona Neta i Sostenible.

Fundació Barcelona Comerç: entitat sense afany de lucre que té com a principal objectiu promocionar els projectes i les activitats orientades a afavorir el desenvolupament del comerç urbà de Barcelona, especialment dels eixos comercials.

Van signar un Acord de cooperació amb l'Acord Cívic per una Barcelona Neta i Sostenible.

Cambra de Comerç de Barcelona: institució fundada el 1886 que garanteix la promoció de l'activitat econòmica i empresarial i el desenvolupament sostenible del territori i que proporciona les actuacions necessàries per al foment del comerç i la indústria. Ofereix suport a la tasca empresarial i vetlla pels interessos de les empreses davant les administracions públiques.

Són membres del Consell Ciutadà per la Sostenibilitat i signants del Compromís des del seu inici.

PIMEC: patronal que representa les micro, petites i mitjanes empreses i els autònoms de Catalunya. Neix de la fusió de les patronals PIMEC i SEFES (1997), que uneixen els seus esforços per crear una confederació patronal única, forta i representativa. Representa totes les pimes de Catalunya i compta amb socis individuals i amb més de 300 socis col·lectius, com ara gremis i associacions empresarials.

Formen part del Consell Ciutadà per la Sostenibilitat, són signants del Compromís i van ser membres actius en la seva elaboració. Tenen un acord de cooperació amb l'Acord Cívic per una Barcelona Neta i Sostenible.

Institut Municipal de Mercats de Barcelona: organisme vinculat a l'Ajuntament de Barcelona, que gestiona i administra els mercats municipals, amb l'objectiu de millorar les infraestructures i els serveis, actualitzar l'oferta comercial i incorporar polítiques de promoció comercial, adaptant els mercats al seu entorn i recuperant el seu paper cívic de cohesió.

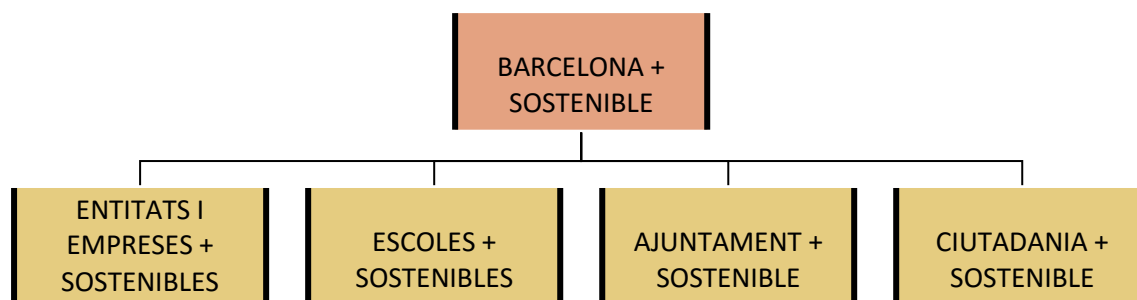
Direcció de Comerç i Consum de l'Ajuntament de Barcelona: direcció de l'Ajuntament de Barcelona que treballa per fer del comerç una peça clau i de vertebració de la ciutat, a partir de diferents recursos com ara subvencions a les associacions de comerciants, campanyes de comunicació, informació sobre normatives i dades estadístiques del comerç, entre d'altres. Promouen el model associatiu en el sector comercial i el comerç de proximitat, i reforcen així la implantació de la qualitat en el comerç i la innovació.

2.2. Context

2.2.1. El programa Barcelona + Sostenible

L'Agenda 21 Local a Barcelona es concreta en el programa Barcelona + Sostenible. Per caminar cap als objectius del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat, el document marc del programa, la xarxa s'organitza en quatre programes enfocats als diversos públics: Centres educatius, Entitats i empreses, Ciutadania i Ajuntament.

Figura 3: Estructura del programa Barcelona + Sostenible

Font: Elaboració pròpia

Escoles + Sostenibles¹ (abans anomenat Agenda 21 Escolar): és el programa que dóna suport als centres educatius que estan compromesos a treballar per imaginar i construir una ciutat millor i més sostenible, començant per la intervenció en l'entorn més immediat. El programa dóna reconeixement, estímul i suport a la tasca que molts centres ja fan en educació ambiental, però ampliant més aquest concepte i reforçant els vincles entre escola i ciutat.

En els darrers anys el programa ha crescut de manera continuada i actualment compta amb la participació de 342 centres. Hi poden participar els centres d'educació infantil, primària i secundària, estudis postobligatoris, cicles forma

tius, educació d'adults, centres especialitzats o d'educació adaptada de Barcelona.

Els centres que s'adhereixen al programa han d'elaborar un projecte propi que, any rere any, vagi introduint millores per a l'educació per la sostenibilitat. Cada centre és lliure de triar la temàtica que vol treballar, quins col·lectius vol implicar-hi i el nombre i la dimensió dels compromisos que vol adquirir, però ha de complir unes premisses: ha de ser un procés participatiu, ha de contemplar una revisió dels plantejaments i les pràctiques educatives i hi ha d'haver un compromís en accions de millora en relació a l'ambient i la sostenibilitat.

La secretaria de Barcelona Escoles + Sostenibles ofereix assessorament personalitzat, formacions, seminaris, grups de treball i trobades per poder compartir les bones pràctiques i els coneixements dels diferents centres, a més de diversos canals de comunicació (web, butlletins electrònics), un servei de documentació especialitzat en educació ambiental amb diversos materials per poder treballar tots els àmbits (llibres, DVD, jocs, materials didàctics, reculls de recursos i aparells en préstec) per realitzar auditories ambientals. A més, els centres adherits també poden obtenir beneficis econòmics, gràcies a una línia de subvencions específica.

¹ El 2010 el programa Agenda 21 Escolar de Barcelona va ser guardonat amb el Premi Internacional de Dubai auspiciat pel programa HABITAT de les Nacions Unides que reconeix bones pràctiques per millorar les condicions de vida. El premi té com a objectiu promoure l'avanç cap al desenvolupament sostenible dels assentaments humans sobre la base de la cooperació internacional mútua

Al llarg dels anys, aquest projecte ha anat creixent i ha creat diversos programes específics per treballar temàtiques conjuntes, des de l'eliminació del paper d'alumini als centres amb el projecte Embolcalls + Sostenibles a la reducció del malbaratament alimentari amb el programa Ens ho mengem tot, o el coneixement dels espais verds de la ciutat amb el programa Apropa't el parc, entre d'altres.

Ajuntament + Sostenible (A+S)²: és el programa d'acció interna municipal, que emmarca les iniciatives de millora de l'ambientalització municipal. A través de la seva contractació, l'Ajuntament ha assumit des de fa temps el compromís d'afavorir l'acció social i el respecte pel medi ambient: la contractació responsable. El programa A+S ofereix assistència tècnica, sensibilització i formació al personal municipal, amb els objectius de reduir l'impacte ambiental i social causat per l'organització, impulsar una economia i una producció sostenibles, utilitzant el potencial de l'Administració com a consumidor responsable i incrementar la coherència ambiental i social de l'Ajuntament, liderant el canvi amb el propi exemple. Les línies d'actuació inclouen des de la compra i la contractació de productes i serveis fins a les obres d'urbanització, construcció o rehabilitació d'edificis i l'ambientalització d'esdeveniments.

Ciutadania + Sostenible: és el programa que va dirigit a la ciutadania no organitzada. Barcelona disposa de diferents equipaments d'educació ambiental que ofereixen serveis i recursos, i impulsen activitats adreçades al públic individual i als grups per fer arribar el Compromís a la ciutadania. L'equipament de referència és la Fàbrica del Sol, que compta amb un programa d'activitats de sensibilització i educació ambiental per a tots els públics (individuals i col·lectius), que ofereix recursos per organitzar esdeveniments més sostenibles (gots reutilitzables, cuina solar, jocs...) i que és un punt d'informació d'educació ambiental, on es responen les consultes i els dubtes que exposa la ciutadania, els professionals i tècnics, entitats i serveis, en temes de medi ambient, sostenibilitat i energies renovables, tan presencialment, com telefònicament o a través de la xarxa virtual. Actualment també acull les secretaries de Barcelona + Sostenible i Escoles + Sostenibles i el Servei de Documentació d'Educació Ambiental.

Entitats i Empreses + Sostenibles (fins ara conegut com Acció 21): és el programa dirigit a entitats i empreses que, amb la signatura del Compromís, assumeixen la seva coresponsabilitat en la construcció d'una Barcelona més sostenible i es comprometen a contribuir-hi, cadascuna des del seu àmbit.

Per formar-ne part, les organitzacions signen una acta en què expressen el seu acord amb els objectius del Compromís i manifesten que emprendran accions per assolir-los i les faran

---

² L'Ajuntament de Barcelona va obtenir l'any 2006 el premi al millor exemple de bones pràctiques en compra pública verda al Seminari de Compra Pública Verda d'Avilés, organitzat per la Comissió Europea. Va ser un dels casos escollits com a bones pràctiques pels Premis Europeus del Sector Públic (EPSA Awards 2011) i va rebre el primer Premio Diamante de la Compra concedit per AERCE (Asociación Española de Profesionales de Compras, Contratación y Aprovisionamientos) l'any 2012 en la categoria de Sostenibilitat i un accésit en la categoria de Sector Públic.

públiques. Cada signant incorpora els principis del Compromís en l'activitat que li és pròpia i pot participar en projectes en col·laboració amb altres organitzacions per tal de contribuir a l'assoliment dels objectius compartits.

La xarxa d'entitats i empreses signants és molt diversa: actualment en formen part 438 organitzacions, entre les quals hi ha associacions ambientalistes, associacions cíviques i ciutadanes, equipaments, institucions, grups polítics i petites i grans empreses, sindicats i universitats, totes elles de Barcelona (o bé perquè hi tenen la seu o perquè el seu nucli d'activitat influeix en la ciutat). Algunes sempre han treballat a favor de la sostenibilitat i d'altres tot just comencen ara a conèixer els conceptes, però totes volen contribuir a fer una ciutat més sostenible. La seva contribució es concreta en el desenvolupament de plans d'acció dins del seu àmbit, ja sigui de manera individual o en col·laboració amb altres organitzacions.

Gràfica 2: Composició de la xarxa de signants

Font: Ajuntament de Barcelona

L'objectiu del programa és crear una xarxa d'actors que treballa per la sostenibilitat, fomentant que les organitzacions elaborin els seus propis plans d'acció de sostenibilitat, donant visibilitat al treball de les organitzacions signants i fomentant el treball en xarxa i la generació de sinergies, de manera que es possibiliti l'intercanvi entre organitzacions i el plantejament de projectes en cooperació.

La Secretaria Barcelona + Sostenible, promoguda per l'Ajuntament de Barcelona, dinamitza aquesta xarxa amb una sèrie de recursos que posa a disposició de les organitzacions que en formen part. Ofereix un canal d'informació directe (presencialment, telefònicament o telemàticament) amb assessoraments personalitzats, diversos canals de comunicació, com ara la web amb calendari en xarxa, per poder conèixer totes les activitats que es desenvolupen a la ciutat en temes de sostenibilitat, juntament amb notícies específiques, un catàleg de recursos en què els signants poden oferir els seus serveis o materials a la resta d'organitzacions, un butlletí electrònic en què s'informa de les novetats de les organitzacions, de premis, subvencions i ajuts que van sortint i altres projectes que poden ser d'interès per enfortir la xarxa.

L'objectiu principal de la secretaria és acompanyar a les organitzacions en el seu treball a favor de la sostenibilitat i fomentar el treball en xarxa entre elles. Per això també es realitzen diverses

activitats, com ara les presentacions de projectes concrets, debats, formacions i trobades de *networking*.

A través de la xarxa de signants es promou la participació, l'intercanvi d'informació i recursos, es dóna projecció a les iniciatives de les organitzacions adherides i es creen oportunitats de col·laboració.

Des del programa Barcelona + Sostenible, amb la renovació del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat, es comencen a establir noves línies i nous àmbits de treball. Un dels reptes que es proposa és començar a treballar per sectors, per poder oferir recursos més específics als membres de la xarxa, d'acord amb les necessitats concretes de cada sector. Actualment els recursos que ofereix la Secretaria del programa Barcelona + Sostenible als signants del Compromís són encara força genèrics, adreçats a tot tipus d'organitzacions, des d'una universitat a una associació cultural o un sindicat.

2.2.2. El comerç i la sostenibilitat

Com s'ha comentat anteriorment, durant aquests anys la cultura de la sostenibilitat s'ha anat estenent a Barcelona. Cada cop són més les entitats i empreses que treballen a favor de la sostenibilitat: a les escoles ja fa temps que es treballa i la ciutadania cada cop està més conscienciada. També en el sector comerç s'ha començat a mostrar un interès cap als conceptes relatius en la sostenibilitat.

Molts comerços han començat a oferir productes ecològics, de comerç just i de kilòmetre zero, i s'han convertit en "comerços verds", per atreure el públic més conscienciat, que compra a granel, mirant molt bé la procedència del producte i que sigui respectuós amb el medi ambient. Altres comerços s'han centrat en l'ambientalització interna, l'estalvi energètic o la separació de residus. Tot i l'augment de comerços que comencen a interioritzar la sostenibilitat com a element clau, encara hi ha molt camí per fer, i la majoria de comerços encara no ho tenen com a prioritat.

A la *Guia metodològica per avançar cap a la sostenibilitat de Barcelona* ja es comentava el següent:

El potencial d'actuació del sector comercial és molt important i abasta molts àmbits socials i ambientals (energia, aigua, residus, comerç just, divulgació, etc.), ja que pels més de 60.000 establiments que cada dia obren les seves portes a la ciutat hi passa bona part de la població barcelonina per fer les seves compres. Així, doncs, qualsevol acció en la línia del desenvolupament urbà sostenible que es porti a terme en l'àmbit del sector pot tenir un impacte comunicatiu de gran magnitud (Ajuntament de Barcelona, 2002: 34-35).

També s'hi feien propostes d'actuació per dur a terme amb els comerços:

- Reduir el consum d'energia, aigua i recursos.
- Contribuir a la recuperació de tots els residus que poden ser reciclats o reutilitzats.

- Potenciar la venda de productes que no fomentin l'ús d'embalatges o altres tipus de residus innecessaris i reduir la utilització de bosses.
- Incorporar productes de comerç just (sobretot en el sector d'alimentació, tèxtil i calçat).
- En el sector de l'alimentació i la restauració, afegir productes procedents de l'agricultura ecològica.
- Incorporar l'oferta de productes més eficients en consum d'energia i aigua i informar els clients del seu avantatge.
- Afavorir la venda dels productes ecoetiquetats.
- Afavorir la mobilitat a peu i la utilització del transport públic.
- Divulgar les pròpies bones pràctiques, que tindran efectes positius en la imatge del comerç, i col·laborar amb les administracions, institucions o organismes responsables a la divulgació de consells, bones pràctiques o actuacions a favor de la sostenibilitat.
- Garantir la seguretat i la salut en el treball de les persones que desenvolupen la seva activitat en l'establiment comercial.

En el nou Compromís també es parla de consum responsable, de l'ús racional dels recursos i de l'economia sostenible. L'objectiu 5 del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat està dedicat a l'ús racional dels recursos: de la societat del consum al consum responsable. L'objectiu 8 es dedica al progrés i desenvolupament: de la preocupació per la sostenibilitat a una economia que s'hi fonamenti.

Des de l'Ajuntament de Barcelona s'ha començat a treballar en aquesta temàtica i hi ha diverses línies de treball obertes.

La direcció de Comerç i Consum de l'Ajuntament de Barcelona ha elaborat el Pla d'impuls i suport al comerç, amb 43 mesures i 182 actuacions per desenvolupar entre el 2013 i el 2016 amb els objectius de consolidar una oferta competitiva i diversificada que sigui motor econòmic de la ciutat, apostar per un comerç innovador, modern i sostenible, fomentar un comerç vertebrador de la ciutat i el territori i impulsar un comerç integrador de la societat que reforci també l'associacionisme.

Al llarg de tot el pla, els diferents punts fan referència a elements que estan directament relacionats amb el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat. Dedicat l'objectiu 2 al comerç innovador, modern i sostenible. En concret, un dels tres eixos d'actuació d'aquest objectiu és "Consolidar un comerç sostenible", amb tres objectius específics: "promoure pràctiques de millora de la sostenibilitat i *green commerce*", "reforçar el rol de les associacions, gremis i eixos en el foment de pràctiques sostenibles" i "facilitar el compliment dels objectius en eficiència energètica i gestió de residus al sector comercial" (Ajuntament de Barcelona, 2013).

El Pla Estratègic dels Mercats de Barcelona, complementari a l'anterior, desenvolupa tot un eix estratègic al voltant de la sostenibilitat, entesa com sinònim de valors associats a la sostenibilitat social, mediambiental i cultural. Precisament al voltant d'aquest eix es desenvolupen quatre objectius estratègics, deu mesures i 36 accions.

No obstant això, aquests plantejament estratègics són molt recents i les actuacions en matèria de sostenibilitat a Barcelona han estat fins ara principalment de caràcter puntual o enfocades en temàtiques concretes, entre les quals destaquen les realitzades des de l'Agència d'Energia de Barcelona en la promoció de models com el d'eficiència energètica, o des de l'àmbit de Neteja i gestió de residus promovent l'Acord Cívic per una Barcelona neta i sostenible, entre d'altres.

Precisament, l'Acord Cívic es va iniciar l'any 2000 i ha estat el nucli d'un procés estructurat de comunicació i diàleg entre l'Ajuntament i les organitzacions ciutadanes per tal de treballar conjuntament, de manera consensuada i coordinada, la consolidació de recollida selectiva a tota la ciutat, de manera concreta en l'àmbit de l'activitat econòmica, el comerç i els serveis professionals.

Actualment en formen part 153 entitats, incloent-hi entre d'altres el Consell de Gremis de Comerç Serveis i Turisme de Barcelona, la Fundació Barcelona Comerç i la PIMEC.

L'Acord Cívic per una Barcelona Neta i Sostenible va sorgir amb l'objectiu d'implementar la recollida selectiva (especialment la recollida selectiva comercial) i aconseguir així una millor gestió dels residus i un millor manteniment de l'espai públic. Va ser impulsat per l'aleshores Regidoria de Serveis Urbans i Manteniment de l'Ajuntament de Barcelona, per tal de treballar conjuntament amb els diferents gremis, organitzacions sectorials i territorials.

Al llarg del temps, en l'Acord Cívic s'hi han anat involucrant associacions de comerciants, gremis, organitzacions empresarials, entitats veïnals, institucions culturals i de recerca i altres col·lectius de la ciutat. S'ha aconseguit la col·laboració de molts sectors i s'ha anat avançant conjuntament en la neteja i la millor gestió dels residus. La complicitat de moltes associacions de comerciants en el desenvolupament de l'Acord ha estat clau per al seu èxit.

Amb la signatura de l'Acord Cívic, els gremis i les associacions adherides —i de retruc els seus agremiats i associats— es comprometen amb l'Ajuntament a fer una correcta gestió dels residus i aplicar la recollida selectiva comercial. Aquests acords establerts tenen forma de convenis de col·laboració, amb compromisos per a cada una de les parts. Alguns dels compromisos són específics de cada acord, ja que s'han redactat en funció de l'activitat de cada organisme i les potencialitats de millora en els temes en qüestió. Una altra part és comú a tots els acords. Així, les entitats es comprometen a fomentar els procediments de recollida selectiva establerts i el compliment de l'ordenança municipal de neteja i residus. Per la seva banda, l'Ajuntament es compromet a facilitar aquest compliment amb accions informatives, lliurament de bujols, foment de sistemes de participació, creació d'infraestructures i oferta de bonificacions en el preu de la gestió de residus als associats de les entitats signants de l'Acord (Preu Públic de Recollida Comercial i Punts Verds).

L'Acord Cívic s'ha anat prorrogant any rere any però ja no admet més adhesions, de manera que s'ha començat a vehicular cap al Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat tot aquell ens que vulgui gaudir dels seus avantatges, principalment la formació en la gestió de residus i en la utilització

dels punts verds i la tramitació de targetes verdes, així com descomptes i bonificacions en els preus públics per la recollida de residus comercials.

Així, els darrers anys diversos comerços i associacions s'han adherit al Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat i han gaudit així d'una perspectiva més àmplia que l'Acord Cívic en relació a la sostenibilitat del comerç.

Tot i així, encara són molt pocs els comerços que formen part de Barcelona + Sostenible: en el Compromís 2002-2012 només hi havia sis comerços signants, tot i que les grans associacions com ara la Cambra del Comerç i El Consell de Gremis de Comerç, Serveis i Turisme de Barcelona en formen part des de l'inici i van ser membres actius del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat i de l'actual Consell Ciutadà per la Sostenibilitat. Amb la renovació del Compromís, el nombre de comerços no ha augmentat; només se n'hi han afegit tres, però s'hi han incorporat set associacions de comerciants, que s'hi han adherit perquè volien formar part de l'Acord Cívic.

2.2.3. El programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible

Fruit de tot aquest context, des de l'àrea d'Ecologia Urbana (anteriorment, Hàbitat urbà) i amb el suport de la direcció de Comerç i Consum de l'Ajuntament de Barcelona, es comença a plantejar un nou programa de sostenibilitat al comerç, en el marc de Barcelona + Sostenible, amb la finalitat de millorar la sostenibilitat del sector comercial de Barcelona. La secretaria de Barcelona + Sostenible, es proposa com a dinamitzadora del programa.

Els objectius que es plantegen alhora de dissenyar el programa són:

- Impulsar l'adopció de bones pràctiques ambientals als comerços, i l'estalvi de recursos i econòmic associats.
- Fomentar l'acció facilitadora de les entitats associatives del món del comerç en l'adopció de bones pràctiques per part dels comerços.
- Posar en valor la contribució que fan els comerços a la millora de la ciutat en termes de sostenibilitat.
- Projectar la imatge d'un comerç que aposta per la qualitat.

El programa, de caràcter pràctic, vol donar suport a l'adopció de mesures de millora socioambiental als comerços, associades a un estalvi de recursos i beneficis econòmics, i a una valoració positiva per part dels clients i del veïnat. Es proposa que en dos anys aquest programa substitueixi l'Acord Cívic per una Barcelona Neta i Sostenible.

3. Metodologia

La metodologia utilitzada es basa en la recollida d'informació i dades de diferents fonts documentals i d'estudis prèviament realitzats. Posteriorment s'ha fet una anàlisi integrada de tota aquesta informació, d'acord amb els objectius perseguits amb aquest treball de recerca. A continuació es fa una descripció de les diferents fonts consultades.

3.1. Anàlisi del programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible

A finals del 2014, des de la Secretaria Barcelona + Sostenible, conjuntament amb la de l'Acord Cívic, es va començar a dissenyar el programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible. Es va iniciar amb nou entrevistes a agents clau del sector, des de les principals associacions de comerciants fins a personal de l'Ajuntament que està treballant amb línies de sostenibilitat i comerç; seguidament, reunions de treball específiques per debatre la proposta entre els diferents actors. Més endavant es va fer una proposta d'execució, es van preparar els materials i finalment, al maig del 2015, es va iniciar la prova pilot amb nou associacions de comerciants.

Per tal de fer una anàlisi d'aquest programa s'ha tingut accés al resum de les entrevistes, es va assistir a la trobada amb els diferents agents, en què se'ls explicava com s'estava evolucionant i van poder intercanviar opinions, validar les línies de treball i modificar-les si s'esqueia. D'altra banda, s'ha participat activament en la definició i el disseny del programa, des de les reunions inicials en les quals es plantejaven com calia iniciar el programa, a les reunions de concreció del qüestionari d'autoavaluació i de disseny dels següents passos que s'havien de seguir; així s'ha pogut fer un seguiment de la seva evolució. A més, s'han fet entrevistes amb les responsables del projecte: Marta Cuixart, de l'Àrea d'Ecologia Urbana, i Gloria Molina, de les secretaries de l'Acord Cívic i Barcelona + Sostenible, i s'han pogut extreure les primeres conclusions de la prova pilot.

Les entrevistes es van fer a l'octubre del 2014 i hi van participar les següents organitzacions: L'Agència d'Energia de Barcelona, de la Direcció d'Autosuficiència Energètica i Coordinació de Serveis de l'Ajuntament de Barcelona, la Direcció de Serveis a les Persones del districte de Sant Martí, el departament de Gestió de Residus d'Hàbitat Urbà de l'Ajuntament de Barcelona, el departament de Promoció del Territori i Comerç de Barcelona Activa, la Fundació Barcelona Comerç, el Consell de Gremis de Comerç i Serveis de Barcelona, la PIMEC, l'Àrea Economia, Empresa i Ocupació de l'Ajuntament de Barcelona i el Departament de Cultura per la Sostenibilitat de l'Àrea d'Ecologia Urbana.

3.2. Anàlisi de l'estudi: L'Agenda 21 i el comerç a Barcelona del Consell de Gremis de Comerç i Serveis de Barcelona

L'any 2005 el Consell de Gremis de Comerç i Serveis de Barcelona es va proposar potenciar l'activitat econòmica comercial orientada cap a un desenvolupament sostenible, així que dins del marc del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2002-2012 van elaborar un pla d'acció dirigit a les petites i mitjanes empreses de comerç de Barcelona, per tal que els comerciants poguessin col·laborar activament en la protecció ambiental des de la seva activitat empresarial. El resultat d'aquest pla va ser l'estudi **Agenda 21 i el comerç a Barcelona (2005)**, en què van establir indicadors per avaluar la sostenibilitat dels comerços. Passats cinc anys, el Consell de Gremis es va proposar l'actualització dels criteris de sostenibilitat, així com l'anàlisi de l'evolució dels indicadors establerts el 2005 i va realitzar el projecte **Agenda 21 i el comerç de Barcelona (2010)**. L'estudi comptava amb una investigació quantitativa, es van realitzar 600 enquestes presencials a

establiments comercials i de restauració de Barcelona, diferenciats per sectors, entre l'octubre i el novembre del 2010, amb un error mostral del 4 % i nivell de confiança del 95,5 %, p/q 50 %.

S'han analitzat els resultats de l'enquesta realitzada el 2010 i s'han extret les conclusions més rellevants segons els àmbits que es proposa treballar des del programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible.

3.3. Anàlisi d'un grup de discussió recombinat amb comerciants del projecte PACHELBEL

El 2011, en el marc del projecte PACHELBEL, es va crear un grup de discussió format per diferents comerciants de l'Associació de comerciants Sant Pau Gaudí.

El projecte europeu PACHELBEL (Policy Addressing Climate Change and Learning about Consumer Behavior and Everyday Life 2010-2012), se centra en polítiques contra el canvi climàtic i aprenentatge sobre els comportaments sostenibles en la vida quotidiana. L'objectiu principal és desenvolupar, provar i operacionalitzar un instrument anomenat STAVE (Systematic Tool for Behavioural Assumption Validation and Exploration), al disseny de polítiques públiques ambientals que pretenguin incidir sobre els hàbits i comportaments ciutadans.

El projecte va tenir una durada de tres anys (2010 -2012) i va permetre elaborar un prototip de la metodologia i provar la seva aplicació en set casos diferents. A més, es van poder avaluar programes i projectes elaborats per l'Administració pública de diferents àmbits (locals, regionals i estatals).

Aquest projecte es va realitzar a sis països europeus (Alemanya, Espanya, Regne Unit, Romania i Suècia). En el cas Espanya es va liderar des de l'IGOP (UAB) i el CIEMAT, i es va fer en el marc de l'Agenda 21 de Barcelona (Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat).

Una de les intervencions de l'STAVE el va desenvolupar amb un grup de comerciants, ja que es va considerar que podien jugar un paper important en la sostenibilitat. Es va contactar amb l'Associació de Comerciants Sant Pau Gaudí, que havia signat el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat (al febrer del 2010) i, per tant, ja tenia una certa conscienciació amb aquesta qüestió.

L'associació es va utilitzar com a nexa i va ser la que va convocar diferents comerciants d'àmbits molt diversos (una botiga de gelats, una de roba de casa, una franquícia d'una companyia de telèfons mòbils, una botiga de sabons i cosmètics ecològics...), tots provinents del petit comerç. Van participar un total de vuit comerciants, cinc dones i tres homes d'entre 30 i 60 anys, de classe mitjana i del barri de la Sagrada Família de Barcelona.

Taula 1: Descripció de la mostra de comerciants que van participar al grup del projecte Pachelbel

Tipo de comercio	Relación laboral	Local	Sexo	Edad
Heladería	Propietario (autónomo)	Propio	H	60
Telefonía móvil	Propietaria (franquicia)	Alquilado	M	38
Cosmética	Propietario (autónomo)	Alquilado	H	46
Cortinas	Propietario (SL)	Propio	H	51
Tienda de ropa	Propietaria (autónoma)	Propio	M	36
Joyería	Propietaria (SL)	Propio	M	57
Toallas y ropa de hogar	Propietaria (SL)	Alquilado	M	31
Asesoría administrativa	Propietaria (SL)	Alquilado	M	53

Font: Espluga et al., 2015

Es van realitzar tres reunions en què es van aplicar diverses tècniques de dinamització dissenyades per a les sessions, amb l'objectiu de generar un debat reflexiu i crear un grup de discussió en el qual calia analitzar com els comerciants perceben la sostenibilitat. També es va demanar als participants que elaboressin un diari durant dues setmanes, en el qual havien de descriure què havien fet durant aquell dia en relació a la sostenibilitat, què havien escoltat o vist relacionat amb el tema i si havien parlat amb algú sobre aquesta qüestió. El participants rebien una remuneració de 100 €.

Durant les converses del grups van sorgir diferents factors que consideraven obstacles per avançar cap a la sostenibilitat. A partir de les transcripcions de les reunions i dels resums de les trobades s'han pogut detectar les diferents inquietuds, necessitats i obstacles que els comerciants es troben per avançar cap a la sostenibilitat (Espluga et al., 2015).

3.4. Estudi i anàlisi de les diferent experiències que s'estan duent a terme en comerç i sostenibilitat.

S'ha elaborat una recerca per conèixer recursos i experiències que ja s'estan duent a terme sobre comerç i sostenibilitat; s'han analitzat per trobar quines idees es podrien replicar i quins recursos es podrien aprofitar.

3.5. Anàlisi de projectes sobre comerç i sostenibilitat que s'estan duent a terme a altres regions o municipis.

S'ha fet una cerca d'altres projectes que s'han dut a terme a altres municipis. S'ha pogut conèixer diferents experiències, el seu plantejament i funcionament i això ha permès agafar noves idees per incorporar alhora de plantejar propostes.

4. Resultats

A partir de tota la informació que s'ha pogut recopilar i analitzar es realitza una comparativa dels obstacles i oportunitats, per trobar idees per millorar el programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible.

4.1. Anàlisi del programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible

4.1.1. Entrevistes a agents clau del sector

A partir de les diverses entrevistes realitzades als diferents actors clau s'ha pogut extreure algunes conclusions que poden servir per tenir en compte a l'hora de desenvolupar el projecte.

L'associacionisme comercial i la participació dels comerços:

Tothom coincideix en el paper que tenen els eixos i les associacions de comerciants, tant en el paper de mobilitzar els comerços, d'informar-los, com la predisposició a l'hora de treballar. Per això es recomana tenir-los presents en el procés i dóna'ls-hi un paper rellevant, es poden utilitzar com a difusores del projecte i canalitzadores de bones pràctiques, també es suggereix que els comerços que ja participen en altres projectes com Camí Amic o Radars puguin tenir un reconeixement específic o un paper clau durant el procés.

Cada cop hi ha menys associats perquè les petites associacions no poden oferir gaires serveis i els comerciants no hi veuen un benefici clar. Amb el programa de sostenibilitat als comerços es poden oferir nous al·licients per ajudar augmentar l'associacionisme.

On es troba més problema és en la participació dels comerços en projectes concrets, sobretot en els específics en sostenibilitat, alguns comenten que els hi ha costat molt aconseguir la implicació dels comerços en els seus projectes, tot i que la participació era gratuïta, no significava gaire esforç pel comercial i obtenia beneficis, el que es fa palès és que hi ha d'haver un interès pel comerciant, ja sigui perquè se sent identificat, o està sensibilitzat en el tema, però sobretot si hi ha una recompensa o retorn econòmic. Els comerciants que estan al projecte han d'obtenir beneficis i ser premiats, aconseguir una gratificació i estalvi econòmic.

També es remarca que no tots només actuen pel tema econòmic, sinó també pel convenciment. S'ha de donar a conèixer el benefici ètic i social més enllà de l'econòmic, si es motiva el comerciant i se'l fa sentir partícip del programa, es pot aconseguir que s'involucri més i que se senti orgullós.

El programa que es defineixi ha de ser polivalent, ja que ha d'incorporar diferents tipologies d'associacions de comerciants i diferents tipologies de comerços.

Distintius:

Sobre el tema d'incorporar uns distintius als comerços que participin en el programa, hi ha diverses opinions, mentre uns creuen que pot ser una bona opció, altres remarquen que s'ha d'especificar l'acció (o bona pràctica) que s'està realitzant, o els criteris que es treballen (estalvi energètic, accessibilitat, gestió de residus, etc.) perquè no quedi massa genèric, d'altres que els distintius han de ser diferents per cada sector i fins i tot alguns són contraris, argumenten que pot ser contraproduent perquè el client pot associar sostenible en producte més car i no voler comprar-hi.

Temàtiques:

Es remarca que s'han d'establir uns criteris comuns sobre sostenibilitat, coincideixen que l'estalvi energètic és un dels temes claus a tractar i que en tema de residus s'ha de prioritzar la prevenció. També la manera de tractar cada temàtica és diferent. Així com l'estalvi energètic és una temàtica més transversal que sectorial (no és tan important diferenciar per sectors de comerç), en el cas de residus sí que cal diferenciar clarament pel sector, ja que es poden classificar segons 2 formats comercials, una segons el tipus de residu: els que generen fracció orgànica (bars, restaurants, hotels, supermercats, etc.) i els que generen bàsicament cartró, i l'altra segons la generació de residus: els grans productors (els que generen més de 900 litres d'orgànica i rebuig) i la resta.

Propostes:

Durant les entrevistes també es proposen alguns recursos que podrien ser interessants per oferir als comercials, com crear un cercador digital on-line per poder trobar els comerços que formen part del programa o una guia de bones pràctiques pels comerciants diversificada per sectors i tipologia.

Respecte a oferir formacions, els que n'ofereixen habitualment remarquen que a l'hora de plantejar les formacions s'ha de tenir en compte els horaris, intentar no coincidir amb l'horari comercial, no donar feina perquè se l'enduguin a casa, pensar que hi ha perfils molt diversos de comerciants i que es treballa diferents velocitats. Es proposa que les formacions siguin més participatives, escoltar més els comerciants.

Definir petites accions que poden fer els comerços, assolibles i mesurables. Accions prioritzades segons l'impacte que tinguin.

S'ha d'utilitzar la seducció, pedagogia i immediatesa a l'hora de comunicar les bones pràctiques als comerços. Sostenibilitat i estalvi econòmic van lligats de la mà, per exemple, les taxes per no reciclar cada cop seran més altes, i que el cost que tindran per no complir uns mínims serà cada cop major, les bones pràctiques que es proposin als comerciants han de visualitzar aquest estalvi econòmic.

Potencialitat dels comerços

Els comerços creen una gran xarxa social. Tenen una vessant social però no en són conscients, la sostenibilitat ha d'anar lligada a compromís. El programa de sostenibilitat al comerç pot aportar prestigi al comerç.

El comerç funciona amb efecte dominó (si un comerç ho fa, el veí també ho farà), però s'ha de vigilar que no es converteixi en una competició de revelar les males pràctiques del comerç veí.

4.1.2. El disseny del programa

A partir de les reunions amb els diferents agents del sector, així com de l'anàlisi de programes i plans estratègics ja existents relatius o aplicables al comerç (Pla d'impuls i suport al comerç, Pla estratègic dels mercats de Barcelona, Guia de Bones Pràctiques Ambientals per a les Empreses de Comerç, Pla de Prevenció de Residus Municipals, etc.), es comença a dissenyar el programa:

El programa té com a objectiu principal la millora de la sostenibilitat i de la cultura de la sostenibilitat en el comerç de Barcelona mitjançant el desenvolupament d'un pla d'acció realista i adequat a cada comerç, en funció de les seves necessitats i capacitat, l'assessorament personalitzat sobre els diferents recursos i bones pràctiques relacionades amb el seu pla d'acció i la publicació de les accions i activitats portades a terme pels diferents comerços.

Es planteja amb la implicació de les associacions de comerciant com a agent dinamitzador. La seva participació i implicació en la sostenibilitat del comerç ha estat sempre rellevant i han donat suport a les diferents iniciatives endegades en aquest àmbit i per aquesta raó el model els fa partícips rellevants del procés no només com a agregadors de comerços, sinó com a transmissors de formació i informació i del coneixement del dia a dia dels seus associats.

El model s'ha desenvolupat preferentment pels comerços associats a un gremi o associació, per facilitar la capacitat de formació i acompanyament que les associacions i gremis poden exercir durant el procés d'autoavaluació i de seguiment posterior. No obstant això, el comerç pot adherir-se al programa de forma individual comptant amb l'assessorament donat per diferents agents tals com per exemple la pròpia secretaria tècnica del programa o pels tècnics de comerç de cada districte, sigui de forma personal o mitjançant guies desenvolupades específicament per a aquest fi.

Es proposa desplegar-ho a durs escales:

- Associació o gremi: plasma les seves accions a través d'un pla anual.
- Comerç o servei de proximitat: concreta la seva contribució particular a través d'una senzilla autoavaluació i de la planificació de les mesures específiques que aplicarà al llarg de l'any. Es prioritza el treball d'aquests a través de les entitats a les quals estan associats o agremiats.

També es marquen uns principals àmbits temàtics d'actuació que alhora serviran com a indicadors: estalvi d'energia, prevenció i gestió de residus, reducció del consum d'aigua, mobilitat sostenible, consum responsable (productes comercialitzats i d'autoconsum) i compromís amb la comunitat (implicació en projectes socials, atenció a les persones amb necessitats especials, contractació responsable).

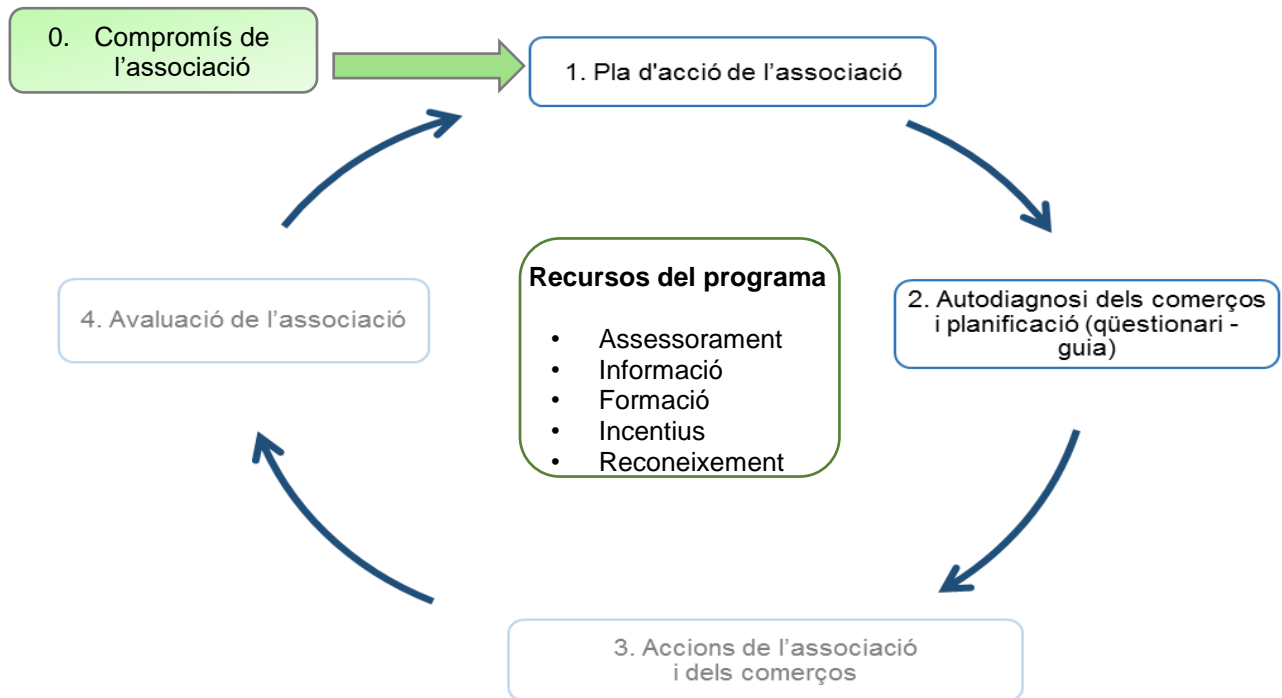
Cal assenyalar que els àmbits temàtics, estan pensats per anar canviant amb el temps, sigui amb la pròpia evolució del programa com dels mateixos comerços que podran centrar més els seus esforços en un àmbit que en un altre, en funció de les seves pròpies prioritats i del seu nivell de compliment amb els diferents aspectes del Compromís.

Per poder desenvolupar el programa es creen aliances amb: Direcció de Comerç i Consum; Direcció Operativa de Promoció del Territori i Comerç - Departament de Sectors Estratègics de Barcelona Activa, Direcció de Serveis a les Persones i al Territori dels 10 districtes; Direcció de Neteja i Gestió de Residus; Agència d'Energia; Consell de Gremis de Comerç, Serveis i Turisme; PIMEC Comerç; Fundació per la Prevenció dels Residus i el Consum Responsable.

El programa es planteja en diferents fases:

Figura 4: Fases del programa de sostenibilitat al comerç

Font: Ajuntament de Barcelona

Primer de tot hi ha d'haver una implicació de l'associació de comerciants. Per formalitzar el compromís de l'associació en el programa, aquesta s'ha d'adherir al Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat i realitzar el seu propi Pla d'acció de la Sostenibilitat, on es reflecteix les accions que ja estan duent a terme i es proposen accions de millora i noves actuacions per dur a terme en un període de temps determinat. Aquest procés es realitza amb un assessorament per part de la Secretaria Barcelona + Sostenible.

Seguidament l'associació ha de transmetre els valors i objectius del programa als seus associats, i animar-los a participar-hi. Explicar els beneficis, els recursos que obtenen i quins són els passos que han de seguir, per això es planteja crear una sèrie de recursos perquè les associacions les puguin oferir entre els seus associats: des de guies, càpsules formatives sobre àmbits temàtics concrets i una formació específica sobre el procés d'autoavaluació i d'adhesió al programa, però encara no s'han definit.

Els comerços que estiguin interessats a participar-hi han d'omplir un qüestionari d'autoavaluació, on a partir de les diferents temàtiques es pregunten les diferents accions que estan realitzant a favor de la sostenibilitat. Aquest qüestionari es converteix en una autodiagnòs i planificació de les futures actuacions i al mateix temps té un caràcter sensibilitzador i formatiu. A l'annex I es pot consultar un exemple de qüestionari que es va entregar als establiments associats a l'Associació de Comerciants La Marina.

S'ha buscat que tingui un format fàcil d'omplir perquè no tiri enrere als comerciants, la pròpia redacció del qüestionari ha estat feta de forma molt senzilla i compren la pròpia explicació dels beneficis que comporta treballar en cadascun dels indicadors proposats.

Així mateix, el qüestionari s'ha estructurat de manera que es converteixi per si mateix en un pla de desenvolupament de la sostenibilitat a cada comerç, cobrint els àmbits:

- En els que ja s'ha treballat (i així establint la línia de base de cada comerç)
- En quins es volia treballar i no s'ha pogut (identificant barreres i dificultats)
- En els que es vol treballar durant l'any següent (definint el pla)

Amb el qüestionari respost, el comerç pot analitzar quines accions que ja està duent a terme vol repetir o continuar, quines que no està realitzant vol portar a terme i quines vol ampliar o millorar, i finalment ha d'indicar les dues accions principals que es compromet a realitzar durant el pròxim any.

És a dir, amb el formulari d'autoavaluació, al marge de recollir dades dels comerços, també actua com a eina de formació (de manera sintètica s'indica els beneficis que cada comerç pot obtenir aplicant les mesures anomenades), de planificació (es converteix en un pla de treball en l'àmbit de la sostenibilitat pels comerços), d'assessorament (la Secretaria de Barcelona + Sostenible, pot adequar els recursos segons les necessitats que es detectin a partir dels resultats) i de seguiment (l'eina permet realitzar un seguiment d'any en any, de forma senzilla, de les actuacions que realitzen els comerços).

Un cop respost tot el qüestionari, tota totes aquestes dades s'automatitzen perquè la secretaria tècnica pugui oferir un assessorament personalitzat, de manera que cada comerç, de forma automàtica rep les recomanacions adequades als àmbits i indicadors que ha indicat com aquells en els que vol treballar durant el pròxim any.

Finalment, es realitza un seguiment de les accions previstes al pla generat amb el qüestionari d'autoavaluació. Quan al cap d'un any es torna a emplenar, cal indicar què s'ha acomplert i què no del que estava previst, indicant quins han estat els elements facilitadors i quines les barreres trobades a l'hora de portar a la pràctica les activitats i iniciatives previstes.

D'aquesta manera, el model proposat permet fer un seguiment del pla de cada comerç i ajustar-lo al llarg del temps, identificant quines han estat les fites assolides i quins elements necessiten més temps o recursos, així com quins han estat els factors que han ajudat a portar-ho a terme i quins han tingut un efecte negatiu a l'hora de completar alguna de les activitats previstes.

El programa s'ha pensat per desenvolupar-lo en cicles anuals. S'ha iniciat a l'abril de 2015 amb la presentació al Consell Ciutat i Comerç, i des de la primavera de 2015 s'està fent una prova pilot amb 9 associacions de comerciants. Es proposa desplegar-lo a tota la ciutat en dos anys.

Actualment es compta amb 1 tècnica de la Secretaria Barcelona + Sostenible dedicada al programa Comerç + Sostenible i a l'Acord Cívic. S'ofereix als participants assessorament, informació, atenció a consultes i materials de suport i incentius econòmics per als comerços: reducció en els preus públics de gestió de residus (10%), targetes verdes per l'ús de les deixalleries amb descompte (50%).

4.1.3. Avaluació de la prova pilot

A l'abril del 2015, es va iniciar la prova pilot del programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible.

Per la prova pilot no es va fer una difusió específica, es va escollir nou associacions de comerciants petites i mitjanes de sis districtes diferents, que ja havien contactat prèviament amb la Secretaria de Barcelona i cinc ja havien signat el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat el 2014.

La majoria de les associacions del pilot són de caràcter modest i no tenen personal alliberat, però reben suport de l'Ajuntament a través del Pla de Barris, amb un tècnic o tècnica que els ofereix una atenció molt propera i personalitzada i està a l'aguait d'oportunitats de promoció per a l'associació. En alguns casos també reben suport personalitzat a través del districte, amb tècnics contractats a través de plans d'ocupació.

Es tracta d'associacions que no són signants de l'Acord Cívic per una Barcelona Neta i Sostenible i que s'han adreçat a la Secretaria Barcelona + Sostenible motivades per un dels beneficis que oferia l'Acord Cívic : la reducció del 10% en els preus públics de gestió de residus per als seus associats. El seu primer interès, doncs, no és la millora de la sostenibilitat al comerç. Així, un dels reptes del programa és que resulti gratificant i desperti aquest interès per la sostenibilitat.

En total hi ha participat **235 comerços i establiments de serveis de proximitat** membres d'aquestes associacions:

Taula 2. Relació d'associacions i establiments participants en el programa

Associació	Districte	Establiments participants
Pelai Centre i Rodalies	Ciutat Vella / L'Eixample	4
La Marina	Sants – Montjuïc	36
Poble Sec – Paral·lel	Sants – Montjuïc/ Ciutat Vella/ L'Eixamp	0
Roquetes	Nou Barris	62
Trinitat Nova	Nou Barris	15
Trinitat Vella	Sant Andreu	33
Bon Pastor	Sant Andreu	37
Botiguers del Besòs	Sant Martí	30
Xavier Nogués	Sant Martí	18

Font: Ajuntament de Barcelona

Es van realitzar entre una i tres reunions de treball amb les diferents associacions, totes van acceptar la proposta de treball, veien assequibles l'elaboració del pla d'acció per part de l'associació i els qüestionaris per als comerços i els continguts els hi semblaven pertinents. Consideraven que els temes de sostenibilitat despertaven interès i ja no venien de nou, però van remarcar que el nivell de coneixement de la majoria de comerciants era bàsic i que hi havia molt poca disponibilitat de temps.

Els qüestionaris es van adaptar a les diferents organitzacions, afegint el seu logo i un apartat amb les accions que realitza cada associació, per posar-les en valor i donar-les a conèixer entre els associats. També es va incloure un apartat per valorar el qüestionari. L'elaboració dels qüestionaris es va endarrerir i amb ell les reunions amb les associacions, que es van acabar realitzant al maig, algunes associacions van manifestar que se'ls havia avisat amb massa poca marge de temps de la proposta de treball. El termini per presentar els plans d'acció de les associacions i els qüestionaris dels comerços ve marcat pel BOPB: el 30 de juny és l'últim dia per lliurar-los si es vol gaudir de la reducció del 10% en els preus públics de gestió de residus de l'any en curs.

En el termini establert vuit de les nou associacions van presentar el seu pla d'acció per la sostenibilitat en format de fitxa-resum, quatre el van presentar per primera vegada i les altres van renovar el que ja tenien. Els plans presentat són molt bàsics, consten d'entre quatre i sis actuacions, en la gran majoria dels casos recullen de manera sistematitzada les actuacions que l'associació ja acostuma a programar anualment i/o que ha acordat amb l'Ajuntament per l'any en curs, les descriuen, les correlacionen amb els objectius i línies d'acció del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat i defineixen indicadors bàsics. No es plantegen gaires innovacions en el marc del Compromís.

Aproximadament el 50% de les actuacions programades impliquen de manera activa els comerços associats: activitats per fomentar el comerç de proximitat com ara mostres de comerç al carrer, activitats de caràcter lúdic o cultural, campanyes de foment de la convivència, distribució de bosses reutilitzables, campanya d'estalvi d'energia, aigua, etc. En l'altre 50% el pes principal de l'actuació recau en l'associació com a tal: representació, participació i treball en xarxa amb altres organitzacions del territori, comunicació, oferta formativa, organització d'activitats adreçades al veïnat, enllumenat nadalenc eficient. Hi ha alguna actuació aïllada d'ambientalització interna de l'associació, també molt bàsica (ús de paper reciclat a doble cara).

El pes de la redacció del pla d'acció ha recaigut en la majoria de casos en els tècnics de dinamització de treball als barris, que han recollit el que ja havien treballat i acordat prèviament amb l'associació. La implicació de les associacions en la redacció ha estat molt baixa, argumentaven que tenien molta feina. En algun altre cas el pes ha recaigut en un tècnic de suport o en la secretaria tècnica de l'associació.

A les reunions de treball les associacions s'han mostrat ben predisposades a endegar noves iniciatives més "agorades", programant-les a un any vista i amb el suport de l'Ajuntament. El tema que més s'ha comentat és l'estalvi i l'eficiència energètica.

L'associació s'ha fet responsable de la informació als seus comerços, la distribució i la recollida dels qüestionaris un cop complets. Han col·laborat en aquesta tasca membres de la Junta de les associacions, tècnics dinamitzadors de les associacions i tècnics de suport dels districtes (plans d'ocupació).

L'associació no ha explicat gaire el programa als comerços, però ja es va tenir en compte aquest factor i per això al qüestionari es va redactar una breu explicació del programa. La majoria han contestat que ho han entès molt bé i alguns fins i tot que els hi ha servit per adornar-se de noves millores que poden implantar.

La primera part de l'autoavaluació, la del qüestionari, tothom l'ha omplert amb més o menys. A l'apartat on s'havia de ressaltar les accions que volien continuar o engegar de nou molts comerços només han contestat temes d'energia (que és el primer apartat del qüestionari), d'aquí podem extreure 2 hipòtesis: o bé que és el tema que més interès té o bé que només han revisat el primer apartat i no han continuat amb el document. A l'apartat on havien de redactar les 2 principals accions que es proposen a emprendre de cara al pròxim any, no tots l'han omplert i no estaven molt ben desenvolupades.

En les respostes d'alguns qüestionaris s'intueix que una associació ha respost els qüestionaris dels seus comerços associats (ja que segueixen el mateix patró), però en general, la majoria de comerços associats han omplert i retornat el qüestionari en els terminis fixats.

Alguns comerços aïllats han omplert el qüestionari de manera arbitrària, posant que ho fan tot o que no aplica cap de les preguntes.

En els pròxims mesos s'enviarà un informe dels resultats a les associacions perquè tinguin una radiografia dels seus associats.

4.2. Anàlisi de l'estudi: L'Agenda 21 i el comerç a Barcelona del Consell de Gremis de Comerç i Serveis de Barcelona

A partir de les enquestes realitzades a 600 comerços durant el 2010, podem extreure una diagnosi de quins aspectes ja estan treballant i de quins encara s'ha d'aprofundir significativament:

Estalvi energètic:

El 81,77% dels establiments enquestats declara que compta amb una política de reducció del consum energètic. Gairebé tots els establiments (el 95,92%) que disposen un sistema de climatització realitzen un control periòdic de manteniment, i més de la meitat (67%) realitzen el control com a molt cada sis mesos. El mateix es pot dir pels establiments que disposen d'equipament de fred, on el 99,10% realitza un control periòdic de manteniment, i els que disposen de sistemes d'extracció de fums o similars, que en aquest cas el 99,17% realitza el manteniment.

A més, el 88,89% de les botigues del subsector d'electrodomèstics fomenta la venda d'aparells energèticament eficients.

Consum d'aigua:

En relació a la reducció del consum de recursos naturals el 70,27% d'establiments enquestes que disposen d'aigua segueixen alguna política de reducció d'aigua. En el sector específic de les floristeries, quatre de cada cinc enquestades venen plantes amb un baix consum d'aigua

Gestió de residus:

Pel que fa als embolcalls, un 77,20% consideren que minimitzen els embolcalls destinats a lliurar els productes als clients, però només el 38,99% ofereix bosses de paper en lloc de les de plàstic i el 33,64% ofereix productes en envasos retornables.

Només 23,77% dels enquestats han adoptat algun tipus d'estratègia per reduir la generació de residus, tot i que gairebé la meitat (42,42%) procuren que els proveïdors els entreguin la mercaderia amb el mínim embolcall possible.

Tan sols el 18,86% informa el seu client de la gestió adequada a realitzar quan els productes siguin residus, tot i que en el subsector dels electrodomèstics i de l'electrònica, el 69,23% informen els seus clients sobre la possibilitat de retornar els aparells elèctrics a les botigues.

El 95% afirmen que separen els residus que generen. Tots els sectors generen residus de paper i cartró i plàstic. El 87,83% el separa el paper i cartró mentre que el plàstic només el recicla el 55,50%. La resta de fraccions (orgànic, vidre, oli i metalls) no el generen tots els enquestats. El 96,82% diposita cada fracció en el lloc i l'horari establerts per l'ajuntament i la meitat dels enquestats (53,73%) consideren que disposen de bujols per a la gestió dels diferents residus.

Consum Responsable:

Pel que fa als productes que venen, només el 29,05% dels establiments saben què són les ecoetiquetes, tot i que després el 37,13% afirma que ven productes amb certificació ambiental. Dels establiments enquestats del sector de l'alimentació, el 69,47% intenta donar la màxima informació ambiental en les etiquetes dels productes.

El 63,18% desconeix les principals incidències ambientals dels productes que venen i dins del sector alimentació i la restauració el 34,50% no saben que és un aliment transgènic.

Un 69,66% consideren que coneixen els principals impactes ambientals dels productes de neteja que fan servir.

Mobilitat:

Un 69,92% dels comerciants enquestats fan servir les zones de càrrega i descàrrega a l'hora d'aprovisionar-se de mercaderies. Un 83,97% dels enquestats utilitzen el transport públic o van caminant o en bicicleta als seus llocs de treball, però només un 7,05% realitza una o més accions per fomentar l'ús del transport públic entre els seus clients

Compromís amb la comunitat:

Un 85,19% dels enquestats no té cap tipus de barrera física a l'establiment que impedeixi l'accés o la mobilitat de persones amb discapacitat físiques.

Per altra banda, només un 16,87% dels enquestats estarien disposats a signar un document on es comprometés a realitzar una acció per minimitzar la petjada de carboni.

4.3. Anàlisi de grup de discussió amb comerciant del projecte PACHELBEL

A partir de l'anàlisi de les transcripcions del grup de discussió que es va formar en el marc del projecte PACHELBEL on van participar vuit comerciant s'han pogut extreure la percepció que tenen els comerciants en vers la sostenibilitat i quins factors consideraven obstacles per avançar cap a al sostenibilitat.

Sobre els **productes ecològics**, una de les percepcions que tenen i que sobretot creuen que tenen els seus clients, és que els productes ecològics surten més cars que els productes contaminants, a la llarga esperes que aquesta tendència canviï, però per ara depenen de quin producte, són reticents a canviar-lo per un d'ecològic pensant que els hi sortirà més car i que el client no els hi comprarà. També comenten que els hi costa trobar productes ecològics. Per exemple molts dels productes no els fan amb envasos retornables i els han de comprar d'un sol ús, tot i que són conscients que cada cop van sortint noves alternatives moltes vegades no saben on trobar-les o no els hi és fàcil conèixer-les.

L'**energia** la veuen com un factor molt important dins del sector comercial, una bona il·luminació i climatització és clau per atreure els clients, però alhora també tenen moltes despeses econòmiques relacionades amb el consum energètic. Estan disposats a canviar per un sistema més eficient, però comenten que canviar la instal·lació per una de baix consum és molt costós per un comerç petit, i molt difícil de recuperar la inversió. Un dels principals factors és la dificultat que troben per aconseguir finançament i tot i ser conscients que hi ha subvencions, comenten que són poc clares i quan les aconsegueixen tarden molt a cobrar-les. Falta informació de com es pot estalviar energia, de quin és el bon ús que poden donar-li a la seva instal·lació (temperatura ideal de climatització, ...). A més es percep una desconfiança amb les companyies elèctriques, tenen la sensació que el cost de l'energia elèctrica és cada cop més car i que això no depèn d'ells, per moltes mesures que prenguin les companyies els hi continuaran apujant, l'esforç que es fa per reduir el consum no es veu compensat econòmicament, hi hauria d'haver alguna contraprestació. Per altra banda hi ha una dificultat d'entendre el sistema elèctric i les companyies. No saben si poden canviar de companyia ni quina oferta és la més adient per ells.

Respecte als **residus**, tenen la percepció que es tornarà a implantar els envasos retornables i no ho veuen com un obstacle, ja que és una pràctica que es feia anteriorment i funcionava. Bàsicament es retornaven envasos de begudes però proposen d'aplicar-ho a altres productes, com per exemple electrodomèstics, compensant al client que porti el seu electrodomèstic vell al comprar un de nou, comenten que la gent ha de tenir una motivació, i si és econòmica millor. Ja hi ha alguns productes que es fa, com els matalassos i alguns mòbils, i alguns clients ho pregunten.

Alguns no coneixen el sistema de recollida comercial i prefereixen tirar els cartrons al contenidor de rebuig, tot i que troben incòmode guardar i traslladar les caixes grans als contenidors, els que el coneixien però no l'utilitzen és perquè no generen prou cartró o bé perquè no tenen suficient espai per acumular cartró fins que el passen a recollir i prefereixen utilitzar els contenidors del carrer. Els que utilitzen el servei de recollida comercial estan contents amb el servei.

Els comerciants no poden fer-hi gran cosa per fomentar el reciclatge, depèn molt de l'envàs del producte i alhora de triar un producte el client no prioritza el tipus d'envàs sinó el preu, la funcionalitat. Troben que qui haurien de treballar per disminuir els envasos són els fabricants. Un altre problema que es troben és que els proveïdors els hi fan fer comandes grans però després ho envien tot per separat, diferents enviaments i cada un amb el seu embalatge. Molt sovint es troben caixes molt grans per un objecte petit. Comenten que ells són els que han de pressionar els proveïdors perquè canviïn d'hàbits i comencin a realitzar bones pràctiques a favor de la sostenibilitat.

El tema de les bosses de plàstic tots coincideixen en què molts clients demanen bosses, encara que sigui un producte petit i portin cistell, continuen demanant una bossa. A les grans superfícies ja no es donen bosses i es cobren, però al petit comerç això no passa i és difícil de fer, perquè la relació amb el client és més estreta i els clients encara reclamen la bossa, els comerciants es troben que no tenen suficient força per començar a cobrar les bosses. En canvi en les grans superfícies, la majoria de clients ja estan acostumats i es porten la bossa de casa. Comenten que s'haurien de coordinar. Si cap dels petits comerços donés bosses, no tindrien aquest problema.

És difícil que al petit comerç pugui educar al client, perquè es va amb el lema de què el client té la raó i per molt que des del comerç se li aconselli uns bons hàbits, si el client vol el doble d'embalatge, se li ha de donar. Educar el client pel comerciant pot ser una tasca molt lenta. Es pot influir però es necessiten els recursos per poder-ho aplicar. Es pot canviar el tipus de bossa que es dóna, però si es dóna una de tela reutilitzable costar molt més que una simple de plàstic, per tant només seria rendible en productes amb un preu elevat.

Un altre punt és que troben que la gestió dels residus és molt opaca, creuen que hi hauria d'haver més transparència per generar més confiança. Proposen que s'hauria de reflectir els beneficis del reciclatge en el barri. La gent necessita una motivació i si amb el reciclatge que es fa hi ha uns beneficis aquests haurien de ser invertits en millores pel barri (arreglar un parc, un jardí...) per incentivar a què tothom recicli. Saber a on es destina els diners que surten del reciclatge, ja que és el ciutadà qui fa l'esforç de reciclar, hauria d'estar informat.

Potenciar el comerç d'un **territori**, creuen que és important que els veïns i veïnes del barri facin les seves compres al comerç local i per això s'han d'implicar, necessiten atreure a la gent, crear una zona amable que atragui els veïns i crear activitats per donar-se a conèixer. També haurien de tenir més implicació en les decisions del barri haurien de poder participar en la decisió de les millores del barri.

L'**organització** i **classificació** dels comerços també és objecte de debat, per una banda remarquen que els proveïdors no reben la pressió dels clients ni de l'Ajuntament per emprendre bones pràctiques sostenibles i per tant són conscients que són els comerciants els que els hi han d'exigir als proveïdors un canvi d'hàbits. Tot i així destaquen que algunes grans empreses ja tenen

certificacions ambientals. Un dels problemes que es troben sobretot són els comerços franquiciats, algunes franquícies imposen uns requisits a vegades poc sostenibles (com per exemple tenir una lluminària concreta). Proposen fer pressió als proveïdors, fabricants i franquícies perquè treballin a favor de la sostenibilitat. En especial fer un assessorament a les franquícies, als que dissenyen i pensen el model del negoci, ja que es pot arribar a molts més establiments.

Una de les propostes que es comenta és la d'agrupar-se per poder posar certes condicions als proveïdors i d'aquesta manera poder conscienciar els proveïdors i fabricants perquè realitzin bones pràctiques sostenibles. No tots es poden unir per sectors (alguns són competència directa), però també hi ha l'opció d'unir-se per comprar certs productes que necessiten tots els comerços, crear una central de compres per poder comprar: bombetes de baix consum, bosses reutilitzables, proposen que l'Ajuntament participi en el procés.

Coincideixen que la millor manera d'organitzar-se i d'informar-se sobre tots aquests temes és a través de les associacions comercials, ja que aquestes ja tenen els seus canals habituals per comunicar-se amb els comerciants.

A l'hora de parlar de si estarien interessats a apuntar-se a formacions, no ho tenen clar, la paraula formació els hi genera inquietud i desconfiança, prefereixen tenir més mitjans materials per poder actuar correctament que part teòrica. Valoren més aprendre una manera de fer les coses. Conèixer bones pràctiques els hi podria ser més útil que una formació. Però demanen que les bones pràctiques les expliquin les organitzacions que ho estiguin duent a la pràctica o que siguin expertes en el tema. De totes maneres apunten que si es fan formacions, aquestes han de ser fora de l'horari comercial i proposen que siguin les associacions les que es formin i que transmetin el coneixement als comerciants. En canvi es mostren partidaris de què s'informi i es facin accions de sensibilització dirigida als clients i a la ciutadania en general.

Hi ha una sèrie de clients que ja està conscienciat i podrien entendre millor els canvis. Suggereixen que ara que ja s'han trobat uns comerços amb ganes de canviar d'hàbits puguin organitzar-se per trobar solucions i fer accions conjuntes (canviar les bosses,...).

4.4. Estudi i anàlisi de les diferents experiències que s'estan duent a terme en comerç i sostenibilitat.

- **Mapa Barcelona + Sostenible:**

El Mapa Barcelona + Sostenible, fruit del treball en xarxa entre l'administració, empreses i entitats del tercer sector, és una eina de dinamització comunitària que pretén donar a conèixer i iniciatives i recursos que contribueixen a la millora de l'entorn urbà, a la construcció d'una estructura social més equitativa i inclusiva i a l'enriquiment del teixit comunitari i veïnal, a més de crear itineraris i de posar en valors els llocs d'interès patrimonial ambiental, cultural i social menys coneguts de la ciutat. En definitiva donar més visibilitat a totes les iniciatives en temes de sostenibilitat que s'estan desenvolupant a la ciutat i implicar a la ciutadania en la seva elaboració.

La Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA), el Centre de Recerca i Informació sobre el Consum (CRIC) i l'equipament municipal de La Fàbrica del Sol (LFdS), van ser les responsables de conceptualitzar l'eina, però després s'han unit al projecte altres organitzacions interessades en aportar coneixements i a dinamitzar l'eina, així com també s'han inclòs altres iniciatives similars que ja s'estaven duent a terme.

El mapa no és una eina estàtica, vol ser participativa i comunitària, per això tothom pot aportar nous punts i reflexions i es fan tallers de mapatges col·laboratius on la ciutadania a part de conèixer en primera mà experiències també pot aportar els seus coneixements.

El mapa proporciona informació pràctica sobre punts d'interès, com les entitats, empreses i centres educatius que forment part del programa Barcelona + Sostenible, botigues on es venen productes a granel o de comerç just, associacions ambientalistes, els horts urbans que hi ha a la ciutat, arbres d'interès locals, itineraris temàtics o territorials i experiències ciutadanes de la ciutat.

Web: www.bcnostenible.cat

Figura 5. Captura de pantalla de l'aplicació Mapa Barcelona + Sostenible

Font: Mapa Barcelona + Sostenible

- **Xarxa Catalana de Comerç Verd:**

La Fundació de Prevenció de Residus i Consum Responsable (FPRC) promou la Xarxa Catalana de Comerços Respectuosos amb el Medi Ambient, des d'on es pretén aglutinar les diferents experiències de xarxes de comerços i de comerç verd en l'àmbit de tot Catalunya.

La xarxa disposa d'una base de dades amb proveïdors de diferents productes (bosses compostables, bosses de paper, safates de cartró, envasos retornables, agricultura ecològica, papereria de línia ecològica, bricolatge de línia ecològica, etc.) i estableix una relació amb aquests proveïdors per facilitar que contactin amb les diferents xarxes constituïdes.

A l'abril del 2015, la Fundació va signar un conveni de col·laboració amb Hàbitat urbà de l'Ajuntament de Barcelona (l'actual Àrea d'Ecologia Urbana), per desenvolupar el *projecte Comerç Verd de Barcelona*, que pretén empoderar i mobilitzar al sector comercial (associacions, gremis i establiments) per tal que incorporin bones pràctiques ambientals en la seva activitat i oferta comercial. Amb la línia del programa que està desenvolupant l'Ajuntament de Barcelona, aquest conveni pretén oferir recursos específics (guies, assessorament, reforç a la formació, identificació de casos d'èxit), per facilitar la implementació del programa des d'una organització amb expertesa en la temàtica.

- **Millor que nou?**

L'Àrea Metropolitana de Barcelona en el marc del Programa metropolità de gestió de residus municipals 2009-2016, desenvolupa els programes Millor que nou 100% Vell i Millor que nou 100% Reparat, que promouen la compravenda de productes de segona mà i la reparació d'aparells i objectes espatllats amb la finalitat d'allargar-ne la vida útil.

A part de realitzar cursos específics, fan difusió de les diferents possibilitats per poder reutilitzar objectes amb els tallers de reparació, les botigues de segona mà i els mercats i webs d'intercanvi i compravenda. Han contribuït a donar un valor a les botigues de barri de tota la vida que sempre han reparat i han treballat amb objectes de 2a mà, creant un directori amb el petit comerç de cada districte on es poden portar a reparar o reutilitzar objectes, des del sabater, el rellotger, al mecànic de bicicletes o l'antiquari.

- **Camí Amic**

Projecte impulsat per l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, que pretén que els nois i les noies guanyin autonomia personal i qualitat de vida, fomentant que es desplacin sols en els seus recorreguts habituals (anar a l'escola, al casal, al parc...), promovent alhora un compromís de participació de la comunitat, ja que el projecte implica als infants, a la comunitat educativa i a tots els agents del barri, veïns i veïnes, associacions i comerciants

El Camí Amic consisteix en crea itineraris amb les condicions òptimes de seguretat perquè els alumnes de partir de 8 anys puguin desplaçar-se de forma autònoma, segura i sostenible. Els alumnes van a peu a l'escola o pel barri, sols o amb companys de diferents edats.

Els nois i noies són els principals actors actius del projecte, però la comunitat és la que posa les condicions de viabilitat, en aquest projecte hi ha diferents agents implicats, des del professorat, i tota la comunitat educativa, l'AMPA i les famílies (pares, avis, cangurs, etc.), les associacions del barri (de veïns, comerciants, gent gran activa, associacions o entitats) com a expressió organitzada de la comunitat i l'administració municipal.

Cada agent té el seu paper dins del projecte. El paper de l'administració municipal, en el seu conjunt, és col·laborar en tot el procés i dur a terme de manera coordinada les diferents accions que facin viable el projecte.

Els comerços que s'adhereixen en el projecte Camí Amic, es converteixen en un punt de referència pels infants en qualsevol incidència que tinguin. Són els punts on els infants poden recorre quan els hi sorgeixi qualsevol incidència. El comerç està identificat amb un distintiu de "comerç amic".

- **Projecte Radars:**

El Projecte Radars és un projecte d'acció comunitària que vetlla per la gent gran que viu a Barcelona, es basa en la implicació del comerç de proximitat dels barris creant una xarxa de prevenció en la qual participen veïns, veïnes, comerciants, persones voluntàries i professionals de les entitats i serveis vinculats als barris.

Actualment s'està duent a terme a nou dels deu districtes de la ciutat i en 15 barris de Barcelona amb l'impuls conjunt de veïns, veïnes i comerciants a títol personal, entitats i institucions dels barris i fa el seguiment de 489 persones grans, amb la col·laboració de 164 entitats de la ciutat, 642 radars veïnals i 324 radars comercials.

La finalitat del projecte és facilitar que les persones més grans de 75 anys que viuen soles o acompanyades de persones de més de 65 anys, puguin continuar a la seva llar amb la complicitat del seu entorn, tot garantint el seu benestar social.

Els comerços adherits al programa obtenen un distintiu de "comerç adherit al projecte Radars" i es converteixen en "Radars". Des del projecte es demana als "radars" que estiguin atents a la dinàmica diària de les persones grans que coneixen i que, si detecten algun canvi en la seva rutina diària, en el seu comportament o en el seu aspecte, es posin en contacte amb el projecte.

- **Anàlisi sector comercial i serveis a Barcelona. Estudi tècnic PECQ 2011-2020.**

L'Agència d'Energia de Barcelona realitza, des del 1999, el Balanç d'Energia, un seguiment dels consums energètics de la ciutat. En aquest estudi van detectar que el 2008 el sector terciari va patir un creixement notable i van decidir realitzar un estudi específic per aquest sector, per aconseguir una radiografia actualitzada sobre el consum energètic dels comerços, diferenciada per sectors, mida i territori.

Segons dades de l'Agència d'Energia, el comerç i els serveis representen el 17,3% de les emissions de gasos d'efecte hivernacle de la ciutat (dades de 2012) i existeix un ampli marge d'estalvi energètic i d'emissions al comerç.

L'estudi, realitzat el 2013, consta d'una diagnosi energètica realitzada a 130 comerços. Un cop feta aquesta diagnosi, es va crear una mapa sobre quins eren els consum dels comerços segons sector, mida i territori i es va fer un retorn a cadascun dels comerços participants, perquè es poguessin comparar amb altres comerços similars als seus, i així veure si estaven per sobre o per sota de la mitjana, alhora també es va donar recomanacions específiques per cada comerç per poder disminuir el seu consum. L'Agència d'Energia de Barcelona ha analitzat en detall el sector i ha identificat actuacions que permetrien assolir estalvis energètics de l'ordre del 20%.

- **Sistema de recollida selectiva de residus comercials i industrials**

Departament de Gestió de Residus d'Hàbitat Urbà de l'Ajuntament de Barcelona.

A partir l'any 2000 l'Ajuntament de Barcelona va començar a implantar un sistema de recollida selectiva de residus comercials i industrials.

EL sistema consta de diferents modalitats:

- Els petits i mitjans generadors que estan fora dels eixos comercials, utilitzen el servei de recollida assimilable al domiciliari.
- Els residus generats per comerços, oficines i serveis ubicats en carrers o eixos amb gran densitat comercial en els que l'Ajuntament determini l'obligatorietat, han d'utilitzar el servei de recollida porta a porta sempre i quan no generin un volum de residus superior als 900 litres/dia. Pels establiments generadors de matèria orgànica (restauració i comerços d'alimentació), l'Ajuntament els hi proporciona uns bujols específics per la recollida del rebuig i la fracció orgànica. Els comerços, oficines i serveis generadors de paper i cartró: han de dipositar la fracció plegada i lligada arran de vorera o en bujol tapa blava, en un horari específic. Per la resta de fraccions (envasos i vidre), han d'utilitzar els contenidors groc i verd respectivament, que es troben a la via pública llevat de què es tracti d'un generador singular de la fracció vidre.
- El grans generadors de residus (més de 900 litres/dia d'orgànica i rebuig i 900 litres/setmana de vidre i paper) disposen de bujols específics.

Per dur a terme correctament aquesta recollida el Departament de Gestió de Residus d'Hàbitat Urbà de l'Ajuntament de Barcelona, col·labora amb l'empresa pública SIRESA, que és l'encarregada de fer un seguiment d'aquesta recollida través de:

- Inspecció: Fan prop de 9.000 inspeccions/any als diversos establiments que tenen a recollida comercial, en especial incidència amb els que generen residus orgànics. A la primera inspecció s'avalua que estiguin gestionant correctament als residus i si no estan complint la normativa se'ls avisa i s'informa de com ho han de fer. A la segona inspecció si encara no ho estan

gestionant correctament se'ls sanciona. (segons les primeres dades, el 55% feien una bona gestió dels residus i el 45% una mala gestió)

- Comunicació i Formació: Tenen un servei d'educadors ambientals que realitzen campanyes específiques per informar dels diversos sistemes de recollida, sobretot la recollida orgànica, a més també ofereixen formacions a les associacions i gremis que ho demanen, sobretot en gestió de residus però també treballen altres aspectes de la sostenibilitat.
- Projectes: estudis, anàlisis de dades i propostes de millora específiques que encarrega l'Ajuntament,

- **Oberts al futur:**

Programa impulsat per la Regidoria de Comerç, Mercats i Consum i Barcelona Activa que ofereix formació en gestió empresarial i noves tecnologies adaptada a les necessitats dels professionals dels comerços i serveis de proximitat. Consta de diverses càpsules i tallers formatius gratuïts de 3 hores, en horaris adaptats als comerciants i paradistes que s'imparteixen als 10 districtes i als mercats municipals.

També ofereixen sessions pràctiques de dues hores i mitja, on es debaten casos relacionats amb el dia a dia dels comerços, un espai on els comerciants poden compartir les seves experiències, proposar solucions a problemes comuns, aprendre del bagatge d'altres comerciants, ampliar els seus coneixements, etc.

Amb tots els comerços que han anat participant en les formacions han començat a crear la primera base de dades de comerços de la ciutat.

- **Guies de bones pràctiques:**

El Consell de Gremis de Comerç i Serveis de Barcelona amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona, van realitzar el 2001 la *Guia de bones pràctiques ambientals per les empreses de comerç*, amb l'objectiu que els comerciants analitzessin la incidència ambiental del seu establiment, obtinguessin coneixements sobre els impactes ambientals del seu sector i els permetés adoptar els hàbits de comportament més adients per a la conservació de l'entorn. La guia és molt completa, amb una introducció de cada temàtica, un apartat d'aspectes a tenir en compte, un d'indicacions sobre el què s'ha de fer i un test de bones pràctiques ambientals, així com dades rellevants per cada temàtica.

La Confederació de Comerç de Catalunya també ha elaborat diverses guies sobre comerç i sostenibilitat:

- *Oberts a la Sostenibilitat, nocions bàsiques de la normativa ambiental per al comerç a Catalunya*: recull de la normativa més important en matèria ambiental per als comerços

- *Oberts a l'eficiència energètica. Guia pràctica sobre l'eficiència i l'estalvi energètic en el comerç.* Document d'actuació, que permet als professionals del sector del comerç fer una anàlisi de la gestió energètica dels establiments, incorpora una eina d'autoavaluació dirigida a conèixer el consum desglossat dels usos energètics i que, alhora, proporciona informació pràctica, recomanacions i consells per fer més eficient la gestió energètica i aconseguir un estalvi econòmic.
- *Oberts al transport sostenible:* Guia per fomentar la mobilitat sostenible en el sector del comerç

- **Pacte per la Bossa:**

Pacte entre el Govern de la Generalitat i totes les organitzacions de la distribució i la fabricació amb presència a Catalunya i l'Estat, signat el 2009, on es va establir per primera vegada un marc de col·laboració per reduir el consum bosses de nanses d'un sol ús en un 50% l'any 2012. En el marc d'aquest pacte l'Agència de Residus de Catalunya (ARC), ha arribat a un acord amb el sector comercial (petit, mitjà i gran) per fer pagar als clients les bosses de plàstic d'un sol ús a partir del gener de 2016.

- **Premis "Barcelona, la millor botiga del món"**

Premis que des del 2009 atorga l'Ajuntament de Barcelona per contribuir a la dinamització i millora de la iniciativa empresarial comercial, així com a un millor coneixement del món del comerç de la ciutat. El 2012 es va incorporar el Premi al model comercial sostenible, per donar un reconeixement als establiments comercials que introdueixen paràmetres socioambientals tant en els productes com en els serveis que ofereix al consumidor.

- **Àmbit Energia**

Iniciativa impulsada per l'ICAEN (Institut Català d'Energia), amb el consell general de Cambres de Catalunya, per oferir orientació sobre estalvi i eficiència energètica a les empreses. Ofereixen des d'informació sobre contractació energètica, assessorament de com implantar mesures d'estalvi energètic, jornades informatives, cursos de formació, atenció personalitzada i els Premis d'Excel·lència Energètica.

4.5. Anàlisi de projectes sobre comerç i sostenibilitat que s'estan duent a terme a altres regions o municipis.

- **Campanya per un Comerç Sostenible a Esplugues de Llobregat:**

Entre el novembre del 2007 i el gener del 2008 l'Ajuntament d'Esplugues, va engegar la campanya per al Comerç Sostenible, amb el suport de la Diputació de Barcelona i la gestió tècnica de Fundació Sigea.

Es va adreçar a 100 comerços, 50 dels quals van aconseguir l'etiqueta verda que els certificava com a comerç sostenible. Era una campanya gratuïta i voluntària pels comerciants. Constava d'una enquesta inicial en la qual s'avaluaven les pràctiques quotidianes de separació de residus, estalvi energètic i contaminació acústica que es realitzen en el comerç en qüestió. Seguidament s'entregava a cada comerç un tríptic informatiu sobre la recollida selectiva, així com dels diferents mecanismes d'estalvi energètic (airejadors, bombetes de baix consum, temporitzadors, etc.) i l'horari de la deixalleria.

A més a més, es convidava a assistir a un taller formatiu d'una hora de durada, on es donaven a conèixer detalladament cadascuna de les possibilitats que poden optar per a ser un Comerç Sostenible.

La Campanya finalitzava amb una segona enquesta en la qual s'avaluen de nou els mateixos comerços per a poder detectar aquells canvis en els hàbits quotidians sempre encaminats cap a una millora ambiental en l'activitat comercial. A partir de la valoració d'aquesta segona enquesta, s'atorgaven les "etiquetes verdes" a aquells comerços amb una activitat mínimament respectuosa amb el medi ambient.

- **Proyecto Comercio Verde:**

Al País Basc la Diputació Foral de Bizkaia i la Confederación Empresarial de Comercio de Bizkaia (CECOBI), han desenvolupat el projecte "Comercio Verde", amb l'objectiu de dissenyar una estratègia per innovar en la millora de la competitivitat del petit comerç de proximitat, posicionar-lo en termes de Comerç verd, per sobre de la seva competència directa (les grans superfícies), alhora que pretén potenciar el desenvolupament econòmic local sostenible, millorant les vendes del comerç local i impulsant l'hàbit de compra en el comerç de proximitat.

El projecte també tracte amb especial interès la lluita contra el canvi climàtic i la reducció de les emissions de CO₂ associades en l'activitat del comerç urbà.

Els comerços que participen del programa reben assessorament personalitzat, a partir d'una auditoria energètica es proposen mesures específiques per cada establiment, es presenten un llistat d'actuacions i els comerciants s'han de comprometre a portar a terme, almenys la meitat, en un termini de màxim un any, els anomenats "Plans de Millora Sostenible", un full de ruta on es recullen les accions que han d'implementar per participar en el projecte . Si compleixen amb aquestes condicions, els comerços reben un distintiu de "Comerç Verd".

- **Rubí Brilla. Comerços Sostenibles:**

Rubí Brilla és un projecte impulsat per l'Ajuntament de Rubí amb l'objectiu de què la ciutat de Rubí esdevingui un referent nacional i internacional en l'eficiència energètica i l'ús d'energies renovables en entorns industrials, comercials i domèstics, com a factor de millora de la competitivitat i millora ambiental del territori. Per aconseguir-ho s'han dissenyat diferents

programes, per treballar des dels diferents àmbits. Un dels àmbits principals és el comerç, i per això s'ha creat el projecte "Comerç Sostenible", que ha part de treballar l'energia (reduint el consum energètic i augmentant l'eficiència i l'ús d'energies renovables), també ha incidit en els residus (seguint la màxima de reduir, reutilitzar i reciclar i gestionant-los correctament per minimitzar el seu impacte social i ambiental) i els productes (fomentant la comercialització i l'ús de productes ecològics, de proximitat i de comerç just). Amb aquest projecte s'ha ajudat als establiments a apostar per la sostenibilitat com un factor de competitivitat propi i com a valor afegit de cara al consumidor.

Per elaborar aquest projecte s'han realitzat auditories als comerços participants i s'ha lliurat un informe personalitzat amb els resultats obtinguts en l'auditoria i amb propostes de millora, s'han ofert cursos de formació i assessorament als establiments per a l'aplicació de les millores proposades, se'ls ha ajudat a adoptar les mesures amb inversió i s'ha realitzat una segona auditoria per avaluar l'impacte de les millores implementades.

Cada establiment participant rep un distintiu segons la categoria (bronza, plata i or) que ha assolit en els tres àmbits (energia, residus i productes). D'aquesta manera els clients poden conèixer la tasca que està realitzant.

També s'ha elaborat la "Guia de Comerços Sostenibles", amb informació dels diferents comerços (41), que han participat en el programa, i els distintius que han aconseguit en cada àmbit. La guia serveix com a promoció dels comerços que afavoreixen el consum sostenible i responsable i, al mateix temps sensibilitza i promou aquest consum responsable entre els clients i ciutadans de Rubí. Finalment hi ha uns consells "low cost" per aconseguir estalvis i conductes més sostenibles i respectuoses amb el medi ambient.

- **Red de Comercio Verde**

L'Ajuntament de Soria, dins del programa Life people CO₂ Cero impulsa la Red de Comercio Verde, amb el suport de FEC Soria i la Cambra de comerç. Actualment ja hi ha 29 comerços que s'ha unit a la xarxa, 19 dels quals a més de realitzar bones pràctiques ambientals també fomenten la compra de producte respectuosos amb el medi ambient-.

Per formar part de la xarxa els comerços han de realitzarà un mínim de bones pràctiques ambientals en el seu establiment i alhora no poden tenir una quantitat excessiva d'emissions de CO₂, ja que la xarxa, al estar dins del programa Life people CO₂ Cero dona especial interès a la reducció de les emissions de co₂.

A partir de la visita d'un tècnic ambiental, s'omple un breu qüestionari amb diferents bones pràctiques ambientals. Si el comerç realitza un mínim de bones pràctiques ambientals i el CO₂ que emet a l'atmosfera es considera admissible, formarà part de la xarxa de Comercio Verde i rebrà un distintiu específic. Si a més d'aquests requisits també ofereix productes respectuosos amb el

medi ambient, podrà formar part de la xarxa de Comerç Verde+, d'aquesta manera també es fomenta la venda de productes respectuosos amb el medi ambient.

A més del distintiu els comerços també reben un informe ambiental amb recomanacions per l'estalvi energètic i els costos associats.

5. Conclusions

5.1. Necessitat i oportunitat que tenen els comerços de Barcelona per ser més sostenibles

A partir de les dades que s'han analitzat s'ha intentat relacionar les necessitats que tenen els comerciants amb els recursos existents que ja hi ha.

Estalvi energètic

L'estalvi energètic és un dels temes que més atrau el comerç, ja estan conscienciats i intenten disminuir el consum, però encara els falta recursos i informació per aconseguir un estalvi significatiu. És una de les temàtiques que pot ser la més fàcil d'abordar, ja sigui perquè el comerciant ja està conscienciat, perquè hi veu un estalvi econòmic o perquè amb algunes accions no gaire costoses es poden aconseguir canvis significatius.

Els comerços necessiten més informació en temes d'estalvi energètic, de com fer un bon ús de la climatització, i de quines petites accions poden aplicar sense que els hi signifiqui un cost elevat, però que puguin veure resultats i que no els hi signifiqui perdre el confort que exigeix el client. Per altra banda, també han de poder estar informats sobre el finançament i les subvencions i ajuts que existeixen per canviar les instal·lacions per unes de més eficients.

El programa Àmbit Energia de la Cambra de Comerç, ofereix un assessorament específic de com implantar mesures d'estalvi energètic, formacions concretes i un servei d'informació sobre els diferents ajuts existents. A més amb l'estudi de l'Agència d'Energia de Barcelona s'ha aconseguit una fotografia de com estan els comerços en temes energètics, es poden utilitzar aquestes dades perquè cada comerç es compari amb la resta i vegi en quin punt està i quines accions pot dur a terme. Per altra banda a la xarxa de membres de Barcelona + Sostenible hi ha diverses organitzacions expertes amb aquests temes que també poden oferir assessorament o formacions específiques, així com noves propostes de finançament el finançament col·lectiu o crowdlending³

Residus

Tot i que ja s'ha avançat molt amb el tema dels residus, sobretot amb la recollida selectiva, és un tema que encara s'ha de tenir present. Existeix una xarxa d'inspectors i d'educadors ambientals

³ Amb el crowdlending, les persones deixen directament petites quantitats de diners a una empresa a canvi d'un retorn financer estipulat en un contracte de préstec

per informar del sistema de recollida comercial, però tot i així, alguns comerços no ho coneixen, i per tant no ho realitzen correctament.

A on queda més camí per fer és en la prevenció de residus, així com la majoria de comerciants afirma que separa correctament les diferents fraccions de residus, molt pocs realitzen accions per prevenir la generació de residus. De totes maneres veuen en bons ulls fomentar els envasos retornables i les bosses reutilitzables. En aquest cas concret, consideren que no poden assumir els costos, necessitarien sistemes més econòmics (les bosses de tela són massa cares per ells), o més coordinació entra ells per tal de poder abaratir els costos. En el grup de discussió que es va realitzar el 2010 amb diversos comerciants, un dels principals obstacles que es trobaven alhora de no donar bosses de plàstic és que la relació amb el client és molt estreta, aquests encara reclamen la bossa i els comerciants tenen por de portar-li la contrària i perdre un client (Espluga et al., 2015), però amb l'actual acord del Pacte de la Bossa, a partir del gener del 2016 cap comerç podrà donar bosses de plàstic, i per tant aquest obstacle desapareixerà.

Amb el programa *100% millor que nou*, s'ha aconseguit potenciar tots aquells comerços que fan una prevenció de residus (a partir de la reutilització o reparació), però això només influeix a una petita part dels comerços. A on hi ha la major producció de residus són amb els embalatges que reben dels proveïdors, els comerços es troben indefensos en aquest aspecte, perquè no tenen autonomia per poder negociar amb ells i proposen coordinar-se per aconseguir canviar els hàbits dels proveïdors.

Consum responsable

Respecte als productes, als comerciants no tenen gaire coneixement de quin són productes certificats, què són les ecoetiquetes o quins productes són respectuosos amb el medi ambient, a més no tenen facilitat a l'hora de conèixer alternatives per aconseguir productes ecològics, a granel o d'envasos retornables. Amb la Xarxa de Comerços Verds, s'ha creat una base de dades de proveïdors, es podria ampliar i facilitar entre els comerços.

La línia d'acció 5.2 del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat proposa: *Millorar la informació per al consumidor sobre les característiques socials i ambientals dels productes (origen, durabilitat, producció ecològica, transgènics, etc.), dels productors i de la comercialització. Exigir un bon etiquetatge* (Ajuntament de Barcelona, 2012). Per aconseguir-ho s'ha de sensibilitzar als comerciants, i donar el coneixement i les eines perquè ho puguin transmetre als seus clients. Es poden utilitzar les formacions d'obert al futur i les guies de bones pràctiques per ampliar el coneixement d'aquests temes entre els comerciants.

Organització

A partir de trobar diferents comerços que comencen a treballar per la sostenibilitat sorgeix l'oportunitat d'organitzar-se per trobar solucions i fer accions conjuntes, com crear una central de compres o conscienciar als proveïdors i fabricants perquè canviïn algunes pràctiques per d'altres més sostenibles. La Fundació per la Prevenció de Residus i Consum Responsable ja estava intentant organitzar una xarxa per poder crear una central de compres i des de la Secretaria Barcelona + Sostenible, es podria dinamitzar aquesta xarxa.

Però la principal necessitat que tenen els comerciants és tirar endavant el seu comerç, per tant el que sempre tindran present és que totes les propostes i accions que se'ls hi puguin plantejar no els hi ocupi gaire temps ni diners, a més perquè hi hagi una implicació han de veure que hi poden treure uns beneficis econòmics. Amb els descomptes i bonificacions en els preus públics per la recollida de residus comercial, que oferia l'Acord Cívic i que ara oferirà el programa de sostenibilitat al comerç, hi ha un benefici directe, amb l'estalvi energètic també poden aconseguir un estalvi econòmic i finalment amb una projecció cap a la ciutadania, més indirectament, però també, poden arribar a treure'n beneficis. El Mapa de Barcelona + Sostenible on es visibilitzen les iniciatives sostenibles de la ciutat, pot servir de plataforma per visibilitar els comerços que realitzen bones pràctiques o els Premis "Barcelona, la millor botiga del món", poden donar un reconeixement i una projecció. A més es poden utilitzar els actes que es fan des del programa *100% millor que* (fires, mercats d'intercanvi, ...) per donar a conèixer els comerços que estan realitzant bones pràctiques.

Analitzant aquests resultats es veu que moltes de les necessitats o obstacles que es troben els comerciants estan resoltes o es poden resoldre amb els recursos ja existents, però per fer-ho s'ha de donar més projecció a aquests recursos i adaptar-los a les necessitats concretes. El programa de sostenibilitat al comerç que està dissenyant l'Ajuntament de Barcelona podria ser el marc de referència per aglutinar tots aquests recursos i difondre-les entre les associacions de comerciant per arribar a més comerços, es podria plantejar establir col·laboracions amb els diferents actors que els ofereixen, com ja ha succeït amb la Fundació per la Prevenció de Residus i Consum Responsable, que ha signat un conveni amb l'Ajuntament per adaptar els seus recursos al programa de sostenibilitat al comerç.

5.2. Proposta de millora del programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible

El programa de sostenibilitat al comerç en el marc de Barcelona + Sostenible, impulsat per l'àrea d'Ecologia Urbana de l'Ajuntament de Barcelona i amb el suport de la direcció de Comerç i Consum, està previst que es desplegui a tota la ciutat en els pròxims dos anys. A l'abril del 2015 es va presentar al Consell Ciutat i Comerç, però encara està en fase pilot.

S'ha realitzat una recerca dels recursos que ja existien, experiències d'altres municipis, analitzat el comportament dels comerciants en temes de sostenibilitat i quines necessitats i obstacles es trobaven alhora de treballar-hi, també s'ha participat en el disseny del programa i s'ha analitzat la prova pilot que s'ha realitzat. A partir de tota aquesta informació s'ha analitzat el programa, buscant els punts forts i punts febles, per extreure una sèrie de propostes de millora del programa, que es presenten a continuació.

Amb qui treballar

El treball a dues escales plantejat, associació de comerciants / comerços, és operatiu i aporta valor afegit. D'una banda, apodera les associacions. De l'altra, garanteix que els comerços associats explicitin el seu compromís i es pugui mesurar l'impacte real del programa i a detectar

disfuncions. El treball conjunt amb diverses associacions d'un districte és eficient, coherent i enriquidor, es pot aprofitar treballar per zones per implicar altes organitzacions del territori perquè col·laborin en el projecte, però també ha de ser un programa polivalent, a banda de treballar per territori també ha de tenir present altres classificacions del comerç i ha de ser un programa adaptable a les diferents tipologies de comerç.

Tal com està plantejat el programa actualment, està massa enfocat per treballar únicament amb el petit comerç que estigui associat amb alguna associació de comerciants territorial. S'ha de preveure com es pot treballar amb altres tipologies de comerços i es pot mirar de treballar per altres classificacions. Una proposta és iniciar un treball específic amb cada gremi per mirar actuacions concretes que poden dur a terme els comerços de cada sector, també s'ha de tenir en compte com es treballa amb les grans superfícies, ja que el que se'ls hi exigeix a elles no pot ser el mateix que al petit comerç. Elles tenen més infraestructures i capacitat per dedicar-hi més esforços, així que en lloc de tractar-les com a comerç, potser es poden tractar com associacions, i que hagin de realitzar un pla d'acció específic. Per últim el comerç franquiciat també s'ha de tractar amb especial atenció, ja que si s'aconsegueix que les franquícies adoptin noves pràctiques sostenibles serà molt fàcil replicar-ho a tots els seus comerços franquiciats.

Ja hi ha diverses iniciatives que tenen comerços que estan treballant per la comunitat o realitzant bones pràctiques sostenibles, com els adherits al *100% millor que*, al *Camí Amic* i al *Projecte Radars*, tots aquests poden tenir un paper més destacat en el programa, a més es pot oferir als nou comerços que s'adhereixin a aquests programes.

Un dels punts forts del programa és que des de l'inici del seu plantejament es va tenir present incorporar actors experts en el tema per desenvolupar el programa, d'aquesta manera estan sorgint noves col·laboracions i es poden crear recursos més específics d'acord amb l'expertesa de cada actor. El programa ha de preveure poder renovar aquests actors i incloure'n de nous si s'escau.

Els àmbits temàtics triats per treballar en el programa van molt d'acord amb el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat i també coincideixen amb el que estan fent els comerços i les necessitats que expressen que tenen en temes de sostenibilitat.

Planificació

S'ha de planificar el programa, realitzar un treball més profund amb les associacions de comerciants i amb més anticipació, tenir en compte que sempre tenen poc temps i pics de feina en moltes èpoques concretes de l'any. A la prova pilot el poc temps ha fet que els resultats no fossin els esperats, es proposa començar les reunions d'avaluació i planificació abans de la campanya de Nadal i treballar amb els comerços després del pic de les rebaixes de gener, per assegurar que tenen suficient temps per entregar les dades abans del 30 de juny.

Compromís

El compromís és clau en aquest programa, i s'ha de deixar clar a tothom que en forma part. L'adhesió és voluntària i proporciona una sèrie de beneficis al comerç, però també han de complir una sèrie de requisits (elaborar el pla d'acció de la sostenibilitat de l'associació, omplir el

qüestionari i comprometre's a realitzar alguna acció a favor de la sostenibilitat al llarg d'un any), per això també s'ha d'exigir un mínim de qualitat i vigilar que l'adhesió al programa no es converteixi en un tràmit per aconseguir els beneficis que ofereix.

Una manera d'implicar-los és reflectir que aquell comerç s'han compromès a treballar per la sostenibilitat. Ja sigui en format de diploma, fent-ho públic a alguna web o creant un distintiu específic.

Hem de tenir present que un dels beneficis que ofereix el programa, i per la qual la majoria de comerços volen participar-hi, és pels descomptes i bonificacions en els preus públics, aquests diners, són diners públics, això s'ha de remarcar i conscienciar-los que no s'està regalant res, sinó que també s'han d'implicar. A part dels beneficis econòmics, s'ha de posar en èmfasis els ambientals i socials, perquè els comerciants que s'hi adhereixin també ho facin per conscienciació, no només com un tràmit per obtenir els descomptes.

Una proposta és crear una marca: "Comerços + Sostenibles", des d'on es desenvolupi el programa. Els comerços i les associacions es podran identificar sota un mateix paraigua i se sentiran partícips del mateix projecte. A l'hora d'arribar al ciutadà també ajudarà a interioritzar els diferents objectius, el consumidor podrà relacionar els comerços que estiguin dins del programa i tota la informació que rebí en relació al tema. També es crearà una sensació de xarxa entre les diferents membres, facilitant la seva relació i que s'impliquin en el programa.

Aquesta experiència ja ha funcionat amb les organitzacions de Barcelona + Sostenible i sobretot amb el programa d'Escoles + Sostenibles, que anteriorment s'anomenaven Agenda 21 Escolar. Les escoles que s'adhereixen al programa realitzen projectes per treballar la sostenibilitat en tot l'entorn escolar, s'ha creat una xarxa d'escoles sostenibles de la ciutat que comparteixen bones pràctiques i experiències, reben recursos i assessoraments específics. Les escoles se senten part de la xarxa i són molt actives, a més han estès el programa a tota la comunitat educativa, així que el professorat, els alumnes i fins i tot les famílies s'han pogut familiaritzar amb el concepte. Un exemple clau és quan preguntes si coneixen l'Agenda 21 de Barcelona, la majoria de persones que els hi sona el nom és perquè havien participat com a alumnes en algun projecte de la seva escola o el seu fill, net o nebot hi havia participat, relacionen Agenda 21 amb: horts urbans, eliminació del paper d'alumini com embolcall, campanyes de malbaratament alimentari. Per tant, al crear una xarxa i dotar-la de recursos, s'ha aconseguit que les escoles s'impliquin en el projecte i que el transmetin a la resta de la ciutadania.

Desenvolupament del programa:

El model de fitxa-resum del pla d'acció de sostenibilitat de l'associació és vàlid com a eina de treball, però amb la prova pilot s'ha pogut comprovar que els plans presentats no eren molt ambiciosos. Per aconseguir uns plans més elaborats, s'ha de poder oferir un assessorament i acompanyar a les associacions durant el procés d'elaboració del pla, també és pot exigir una sèrie de requisits com per exemple un mínim d'accions, que hi hagi accions de futur o que treballin alguns temes relacionats amb els àmbits temàtics del programa.

Un altre punt feble que s'ha pogut detectar a través de la prova pilot és el treball amb els comerços, alguns qüestionaris s'havien emplenat sense prestar-hi gaire atenció i alhora de definir

les accions que es comprometien a realitzar aquestes o bé no s'han proposat o eren molt fluïxes. Les respostes eren disperses i no implicaven emprendre canvis substancials en termes de sostenibilitat.

Per això es proposa fer un replantejament del treball amb els comerços:

Primer s'ha de poder dotar a l'associació de les eines i recursos necessaris per poder transmetre el programa als seus comerços i que aquests s'hi comprometin.

La primera part del qüestionari d'autoavaluació és útil, perquè ajuda a recollir informació dels comerços, i també és una manera d'introduir bones pràctiques als comerços, tot i que s'hauria de buscar una manera d'automatitzar el sistema d'introducció de dades, com per exemple fer un formulari on-line. Es proposa una reformulació de la segona part del qüestionari, per facilitar als comerços a l'hora de definir les accions que es comprometen a realitzar: treballar per àmbits centrant-se en un tema i aprofundir-hi, marcar un objectiu comú i fer una acció conjunta per tenir més visibilitat. Això permetrà fer una campanya de comunicació forta, i oferir recursos específics.

Des del programa es poden proposar diversos projectes específics relacionats amb temàtiques concretes i els comerços poden decidir en quin projecte volen implicar-se.

Per exemple els comerços podrien triar entre participar en els projectes de:

- Ús de bosses reutilitzables, coincidint amb l'inici d'aplicació de la directiva europea sobre bosses de plàstic d'un sol ús el gener de 2016.
- Fer atractiu el tancament de portes del local per evitar que es perdi climatització.
- Adquisició de leds per a una il·luminació més eficient a través de central de compres de les associacions.
- Cura de l'entorn: manteniment de plantes de flor als escocells dels arbres per part dels comerços.
- Compromís amb la comunitat: Camí Escolar, projecte Radars...

Començar per un o dos projectes molt concrets, buscar bé les col·laboracions i els recursos que es poden oferir i de mica en mica anar ampliant l'oferta i començar a treballar nous àmbits. Els comerços podrien participar en un o més projectes. Els projectes poden ser d'àmbit territorial, fins i tot es poden desenvolupar amb l'associació comercial pertinent, d'àmbit sectorial, en aquest cas es podria implicar els gremis de cada sector i desenvolupar actuacions específiques segons el sector comercial, o d'àmbit global.

5.3. Recull de recursos per poder desenvolupar el programa de sostenibilitat al comerç

Amb els recursos ja existents i la detecció de necessitats que tenen els comerciants, es fa una proposta de recursos que podria oferir el programa de sostenibilitat al comerç.

Ahora de plantejar quins recursos es poden oferir des del programa, s'han de tenir presents els recursos ja existents, i establir possibles col·laboracions amb les organitzacions que ja estan treballant amb el tema.

De cara a l'assessorament inicial amb les associacions, per presentar el programa, s'ha de donar més informació i crear una sèrie de guies i materials per l'associació per facilitar que puguin presentar el programa entre els seus associats i els animin a què participin en el programa.

El material que s'entrega als comerciants ha de ser clar i útil. Ja hi ha moltes guies (com *la Guia de bones pràctiques ambientals per a les empreses de comerç* elaborada pel Consell de Gremis, o les guies *Oberts a...*), la informació ja està recopilada, el que falta és trobar un format atraient que sigui interessant pel comerciant. Les formes de comunicació convencional no són vàlides per a molts comerciants, molts no utilitzen el correu electrònic ni l'ordinador a la feina, no tenen temps de llegir manuals o guies, els fullets queden arraconats entre molts altres... Una proposta és elaborar petites càpsules per temàtiques amb un llenguatge molt directe i explicant bones pràctiques. Pensar nous formats, com per exemple crear un material que a part d'informar sobre bones pràctiques o consells tingui un altre ús pel comerciant o pel client, com en un calendari o peces que es poguessin penjar a la porta (cartell d'obert /tancat o similars) o col·locar a l'aparador.

Aprofitar la xarxa de signants del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat, les associacions en formaran part i podran disposar dels diferents recursos. Potenciar la Secretaria de Barcelona + Sostenible com a entitat dinamitzadora del programa, i donar-la a conèixer entre les diferents associacions, remarcar que poden acudir a ella per realitzar qualsevol consulta, i poden demanar assessorament i recursos específics. També es pot plantejar crear una secretaria pròpia, la secretaria de Comerços + Sostenibles, per donar l'assessorament més directe i els recursos més concrets.

Crear diverses formes de reconeixement dels comerços que participen en el programa, especialment per als comerços més compromesos. Des del programa ja es plantejava crear una web específica, a allà es podria visibilitzar els diversos comerços que hi participen. De cada projecte concret es pot crear un distintiu per remarcar el projecte que estan duent a terme cada comerç. Es podria valorar crear distintius a diferents nivells segons el seu grau de compliment, com l'experiència de Rubí Brilla on classificava els comerços entre bronze, plata i or.

Recollir els comerços que estan realitzant bones pràctiques i fer-ne difusió, a través d'una guia, per compartir aquestes pràctiques entre els altres comerciant, però alhora donar visibilitat d'aquests establiments entre la ciutadania. Els comerços que fomenten la compra de productes responsables es poden visualitzar al mapa Barcelona + Sostenible. També es pot intentar arribar amb algun conveni amb algun mitjà de comunicació per difondre aquests comerços.

Pensar molt bé les formacions que s'ofereixen, programar-les en horaris que puguin participar-hi els comerciants i que dissenyar-les de curta durada, han de ser formacions pràctiques, on s'exposin solucions. Les formacions podrien estar relacionades amb els projectes concrets que s'ofereixen als comerços. També es pot crear formacions més específiques només per a les associacions.

Crear un grup d'informadors per anar a peu de carrer a informar els comerços del programa, ajudar-los en l'elaboració del qüestionari, proposar accions de millora i donar suport a les associacions. Es podria comptar amb els educadors que ja fan d'informadors per la campanya de recollida comercial i amb els tècnics de comerç de cada districte o plans d'ocupació.

5.4. Futurs estudis

Durant l'elaboració han anat sorgint nous àmbits de treball i idees per desenvolupar en un futur, per continuar investigant i millorant el programa de sostenibilitat al comerç.

El programa està centrat principalment a treballar amb el comerç associat (tot i que permet la participació del comerç no associat) i bàsicament està pensat per comerços petits i de venda al detall. S'hauria de plantejar un treball més específic per grans superfícies i franquícies, ja que les mesures que poden adoptar aquests (per les dimensions i el potencia d'influència), poden tenir moltes més repercussions. Es podria plantejar un programa paral·lel, amb nous actors implicats i recursos, per aconseguir un canvi potencial en tot el comerç de la ciutat.

Un altre tema de possible estudi és el dels avantatges i inconvenients de la bonificació. En el programa de sostenibilitat als comerços, un dels principals beneficis (i pel qual les associacions de comercial han mostrat més interès), són els descomptes i bonificacions en els preus públics de la recollida de residus comercials. Aquest benefici ajuda a fer que les associacions i els comerços s'interessin pel programa, però al mateix temps, fa que molts d'ells vegin només el programa com un tràmit per aconseguir els beneficis i per tant no s'impliquen.

Amb l'experiència de l'Acord Cívic es va demostrar que aquestes bonificacions van donar resultats a l'inici, però que després s'han hagut de replantejar. Quan es va començar a implantar la recollida selectiva comercial, l'Ajuntament de Barcelona va crear l'Acord Cívic, per bonificar a les associacions que es comprometien a realitzar aquesta recollida i a difondre-la entre els seus associats, d'aquesta manera la implementació va ser tot un èxit. Actualment la recollida comercial ja està implantada a tota la ciutat i per tant no és cap esforç realitzar-la sinó una obligació. Les associacions que en el seu moment van signar l'Acord, estaven rebent unes bonificacions sense haver d'implicar-se més (la implicació la van fer a l'inici del projecte), creant una diferenciació entre les altres organitzacions que no van signar l'Acord.

D'aquí es podria iniciar una discussió: fins a quin punt beneficia bonificar? Quins efectes té? Com s'ha de plantejar aquesta bonificació? Quins avantatges i quins inconvenients tenen les bonificacions?

5.5. Conclusions finals

Amb aquest estudi s'ha obtingut una fotografia de l'estat actual dels comerços i la sostenibilitat. Des de fa temps es veu el comerç com un sector clau per treballar la sostenibilitat, ja sigui per l'impacte que té la seva pròpia activitat (consum energètic, generació de residus, ...), com per la capacitat que té d'arribar a la ciutadania i capacitat de sensibilització.

Els comerciants cada cop estan més conscienciats en temes de sostenibilitat i creuen interessant començar a treballar aquests temes (alguns ja estan realitzant bones pràctiques), des de diferents organitzacions ja fa temps que s'han iniciat experiències i elaborat recursos per començar a treballar-hi, però sense arribar a tenir una repercussió i efecte excessiu. A l'hora de la veritat els comerços no s'acaba d'implicar, el principal obstacle del comerç és el temps i els recursos. La

majora de comerços petits viuen el dia a dia i dediquen tots els seus esforços a l'activitat comercial, per tant si realment es vol implicar a aquest sector, s'ha de tenir-los molt presents, facilitar el màxim la feina i oferir uns beneficis clars, directes i atractius.

El treball de les associacions que planteja al programa de sostenibilitat al comerç, a part de fomentar l'associacionisme comercial, que és un dels objectius principals del Pla d'impuls al Comerç, també facilita la implicació dels comerços en aquest programa sense que els hi suposi un esforç extra. Les associacions de comerciants poden dedicar-hi més esforços. Tot i que moltes són molt modestes i tampoc disposen de recursos suficients, veuen una oportunitat a donar un valor afegit a la seva associació (i als seus associats) si comencen a treballar per la sostenibilitat, ja sigui pel reconeixement com pels recursos que poden oferir als seus associats.

Amb la creació de la Xarxa de Comerços + Sostenibles, els comerços poden aconseguir un reconeixement i posicionament, poden compartir bones pràctiques i obtenir recursos i beneficis, alhora que contribueixen a crear una ciutat una mica més sostenible i a difondre el missatge entre la ciutadania. Per aconseguir una ciutat més equitativa, pròspera i autosuficient.

6. Bibliografia

2a Convenció dels Signants del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat: 2010-2011. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat, 2011.

Agenda 21 i el comerç de Barcelona. I- Dades generals any 2010. Barcelona: Consell de Gremis de Comerç, Serveis i Turisme de Barcelona. 2010.

Ajuntament de Barcelona. *Barcelona, ciutat compromesa amb el medi ambient Informe ambiental de la ciutat de Barcelona* [en línia]. Barcelona: 2013.[consulta agost 2015]. Disponible a:
https://5.135.88.41/jspui/bitstream/123456789/83506/1/informe_ambiental_BCN_2013_CAT.pdf.

Ajuntament de Barcelona. *Comerç, la web del comerç de Barcelona*. [en línia]. [consulta juny 2015]. Disponible a: <http://comerc.bcn.cat/>.

Ajuntament de Barcelona. *Enquesta Activitat del Sector Comercial de Barcelona. Presentació de resultats* [en línia]. Barcelona: 2014. [consulta juny 2015]. Disponible a:
http://comerc.bcn.cat/sites/default/files/arxius/r14022_sector_comerc_informe.pdf.

Ajuntament de Barcelona. *Pla d'Impuls i Suport al Comerç de Barcelona*. [en línia]. Barcelona: 2013 [consulta agost 2015]. Disponible a:
http://comerc.bcn.cat/sites/default/files/arxius/pla_impuls_suport_definitiu_2.pdf.

Ajuntament de Granollers. *El Pla d'Acció per l'Energia Sostenible. Accions per reduir les emissions locals de gasos efecte hivernacle*. [en línia]. [consulta juliol 2015]. Disponible a:
<http://wp.granollers.cat/paes/comerc-i-serveis/>.

Ajuntament de Rubí. *Guia Comerços Sostenibles de Rubí*. [en línia]. Rubí: 2015. [consulta juliol 2015]. Disponible a: http://www.rubicomerc.cat/var/rubicomerc.cat-7415-rubi_brilla_comerc_low_240415_final.pdf.

Anàlisi sector comercial i serveis a Barcelona. Estudi tècnic PECQ 2011-2020. Barcelona: Agència d'Energia de Barcelona. Observatori energia, 2012.

Àrea Metropolitana de Barcelona. *Millor que nou!*. [en línia]. [consulta juliol 2015]. Disponible a:
<http://www.millorquenou.cat/>.

Ayuntamiento de Soria. *People CO₂ Cero; Comercio verde* [en línia]. Soria: 2013. [consulta juliol 2015]. Disponible a: <http://peopleco2cero.soria.es/mialias.net/jupgrade/index.php/2013-09-09-13-15-48->

Cap a un desenvolupament sostenible: programa de la Comunitat Europea sobre política i acció en relació al medi ambient i al desenvolupament sostenible: una proposta de la Comissió de les Comunitats Europees: Març del 1992. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient, 1992.

Carta d'Aalborg : Carta de Ciutats i Viles Europees cap a la Sostenibilitat : Pla d'Acció de Lisboa. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient, 1997.

Castiella T., Franquesa T. “La Agenda21: un proceso participativo para el cambio”. *Barcelona Metròpolis Mediterrània*, 2002, núm 59, p. 20-25.

Castiella T., Subirats, J. “De la agenda a la acció: el caso de Barcelona” [en línia] *Ekonomiaz. Revista vasca de economía*, 2007, núm 64. [consulta juny 2015]. Disponible a: http://www.researchgate.net/publication/28173421_De_la_agenda_a_la_accin_el_caso_de_Barcelona.

Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat (2002-2012) – Agenda 21 de Barcelona. Criteris i propostes per a la renovació. Departament d'Estratègia, Departament de Participació. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2011. Informe de treball

Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2012-2022: per una Barcelona més equitativa, pròspera i autosuficient. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012.

Confederació de Comerç de Barcelona [en línia]. [consulta juny 2015]. Disponible a: <http://www.confecom.cat/>.

Confederació de Comerç de Catalunya. *Oberts a l'eficiència energètica.* [en línia]. [consulta juliol 2015]. Disponible a: <http://www.confecom.cat/wp-content/uploads/guies/guia-oberts-eficiencia-energetica.pdf>.

Confederació de Comerç de Catalunya. *Oberts a la sostenibilitat.* [en línia]. [consulta juliol 2015]. Disponible a: http://www.confecom.cat/wp-content/uploads/2010/12/GUIA_SOSTENIBILITAT_DEFINITIVA.pdf.

Confederació de Comerç de Catalunya. *Oberts al transport sostenible.* [en línia]. [consulta juliol 2015]. Disponible a: <http://www.confecom.cat/wp-content/uploads/guies/guia-oberts-transport.pdf>.

Confederacion Empresarial de Comercio de Bizkaya. *Comercio verde* [en línia]. [consulta juliol 2015]. Disponible a: <http://www.comercioverde.es/>

Consell de Gremis de Comerç, Serveis i Turisme de Barcelona. [en línia]. [consulta juny 2015]. Disponible a: <http://www.conselldegremis.cat/>.

Consell General de Cambres de Catalunya. *Àmbit energia.* [en línia]. [consulta juny 2015].
Disponible a: <http://www.ambitenergia.cat/>.

Convenció dels Signants del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat: Barcelona, 20 d'octubre de 2005. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat, 2006.

El Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat: agenda21bcn. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat, 2002.

Espluga Trenc, J., Boso, A., Prades, A. "Diseño de políticas de sostenibilidad y prácticas ciudadanas: el caso del comercio y las Agendas 21 locales." Barcelona: 2015. En premsa.

Font, J., Gomà, R. *Criteris i propostes per a la participació ciutadana de l'agenda 21 de Barcelona.* Universitat Autònoma de Barcelona. Equip d'anàlisi política. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat, 2001.

Fundació Barcelona Comerç. *Què és un Eix Comercial?.* [en línia]. Barcelona: 2013 [consulta juny 2015]. Disponible a: http://www.eixosbcn.org/cat_eixos_presentacio.html

Fundació Catalana per a la Prevenció de Residus i el Consum Responsable. *Comerç verd* [en línia]. [consulta juliol 2015]. Disponible a:
http://www.residusconsum.org/index.php?option=com_content&view=article&id=16:comererd&catid=30:comerc-verd&Itemid=33.

Fundació Sigea. *Campanya per un Comerç Sostenible a Esplugues de Llobregat.* [en línia]. Esplugues de Llobregat: 2007. [consulta juny 2015]. Disponible a:
[http://www.fundaciosigea.org/index.php?id=4&tx_ttnews\[tt_news\]=15&tx_ttnews\[backPid\]=21&cHash=3a04fc76f5](http://www.fundaciosigea.org/index.php?id=4&tx_ttnews[tt_news]=15&tx_ttnews[backPid]=21&cHash=3a04fc76f5).

Generalitat de Catalunya. *La Cimera de Rio (1992).* [en línia]. Barcelona: 2009. [consulta juny 2015]. Disponible a:
http://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/educacio_i_sostenibilitat/desenvolupament_sostenible/la_sostenibilitat_al_mon/cimeres_internacionals/la_cimera_de_rio_1992.

Generalitat de Catalunya. *Rio + 20. Conferència de les Nacions Unides sobre el Desenvolupament Sostenible.* Diputació de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Àrea Metropolitana de Barcelona. [en línia]. Barcelona: 2012. [consulta juny 2015]. Disponible a: <http://www.riomes20.cat/>.

Guia de bones pràctiques ambientals per a les empreses de comerç. Barcelona: Consell de Gremis de Comerç i Serveis de Barcelona, Associació Gabinet Tècnic Comercial, Ajuntament de Barcelona. Comissió de Serveis Urbans, 2001.

Hewitt, N. *Guia europea per a la planificació de les Agendes 21 locals: com implicar-se en un pla d'acció ambiental a llarg termini vers la sostenibilitat*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Regidoria de Ciutat Sostenible, 1996.

Institut Municipals de Mercats. *Pla Estratègic Mercats de Barcelona 2015-2025*. [en línia]. Barcelona: 2014. [consulta juny 2015]. Disponible a: <http://w110.bcn.cat/Mercats/Continguts/Documents/Fitxers/Llibre%20Pla%20Estrategic%20ok.pdf>.

Keating, M. *Agenda 21: una versió en llenguatge senzill de l'Agenda 21 i els altres acords de la Cimera de la Terra*. Barcelona: Fundació Terra, Mediterrània, 1996.

Martí, N. *Indicadors de sostenibilitat de Barcelona: informe 2013*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Hàbitat Urbà. Gestió del Coneixement, 2014.

Materials per al debat: resum dels 13 grups de treball per a l'Agenda 21 de Barcelona. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat, 2000.

Nacions unides. *Cumbre de Johannesburgo 2002* [en línia]. [consulta juny 2015]. Disponible a: <http://www.un.org/spanish/conferences/wssd/unced.html>.

PACHELBEL project. *STAVE Systematic Tool for Behavioral Assumption Validation and Exploration. Una introducció*. [en línia]. 2010 [consulta juliol 2015]. Disponible a: http://www.pachelbel.eu/ZonaPublicaFiles/Brochure_FV_CATALAN2.pdf.

París, A., Carrero, X. *Acció 21: guia metodològica per avançar cap a la sostenibilitat de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Direcció d'Educació Ambiental i Participació, 2002.

PIMEC [en línia]. [consulta juny 2015]. Disponible a: <http://web.pimec.org/>.

Programes d'actuació per a una política mediambiental a Barcelona. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1993.

Sureda, V. *Els Processos de l'Agenda 21 Local en els municipis de Barcelona*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Àrea de Medi Ambient, 2000.

Tarragó, M. "El comerç a la ciutat de Barcelona". [en línia]. *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona*. 1995, núm. 22. [consulta juny 2015] Disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/PapersIERMB/article/viewArticle/101443/0>

ANNEX I: Qüestionar d'autoavaluació de l'Associació de Comerciants La Marina

GUIA D'AUTOAVALUACIÓ PER MILLORAR LA SOSTENIBILITAT AL COMERÇ

QUÈ ÉS AQUESTA GUIA I PER A QUÈ SERVEIX?

Aquesta guia és una eina del programa Barcelona + Sostenible feta a mida per als comerços de la ciutat. Us servirà per identificar i triar mesures de millora ambiental i social que podeu aplicar al vostre comerç. Aquestes millores us permetran estalviar diners, projectar una imatge de qualitat als vostres clients i alhora contribuir al Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat de Barcelona.

La guia té format de formulari. De les millores possibles, podreu assenyalar les més assequibles per a vosaltres i que us plantegeu fer al llarg d'un any. Dins la guia, l'Associació de Comerciants la Marina ha inclòs les accions col·lectives que promou, de manera que podeu triar afegir-vos-hi.

Les indicacions de la guia se segueixen en dos passos:

PAS 1. Quin és el punt de partida del vostre comerç?

PAS 2. Què podeu millorar en els propers 12 mesos?

Addicionalment, la guia inclou un apartat voluntari que recull **dades de caracterització** del comerç.

Un cop complet el formulari, si el lliureu l'Associació de Comerciants la Marina **abans del 22 de juny**, us integrareu al programa Barcelona + Sostenible. Rebreu informació al llarg de l'any i l'Ajuntament us aplicarà un 10% de reducció en el preu públic de gestió de residus de l'any en curs.

DADES DE L'ESTABLIMENT

Indiqueu les vostres dades per integrar-vos al programa **Barcelona + Sostenible**

RAÓ SOCIAL:	
NOM COMERCIAL:	
ADREÇA (carrer i núm.):	CP:
CIF:	
PERSONA DE CONTACTE:	
TELÈFON:	CORREU-E:
ASSOCIACIÓ O GREMI: ASSOCIACIÓ DE COMERCIANTS LA MARINA	

D'acord amb la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal, us informem que les vostres dades seran incorporades al fitxer "Participació Ciutadana" de l'Ajuntament de Barcelona i seran compartides amb l'Associació de Comerciants la Marina. Les vostres dades no seran cedides a tercers. Podeu exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició enviant un correu electrònic a bcnsostenible@bcn.cat i indicant clarament la vostra sol·licitud.

Estic d'acord en cedir les meves dades per integrar-me al programa **Barcelona + Sostenible**.

Sol·licito **reducció del 10%** en el preu públic de gestió de residus de l'any en curs.

Sol·licito **targeta verda** per a l'ús de les deixalleries amb un descompte del 50%.

Signat:

Data:

PAS 1. QUIN ÉS EL PUNT DE PARTIDA DEL VOSTRE COMERÇ?

Us proposem omplir una llista de verificació o *checklist* per identificar les mesures de millora ambiental i social que ja esteu aplicant i les que no. Això us permetrà seguidament triar les que voleu emprendre al llarg dels propers 12 mesos.

Les possibles mesures estan classificades en 6 blocs temàtics:

A. Energia   **B.** Aigua   **C.** Residus   **D.** Consum   **E.** Mobilitat   **F.** Compromís amb la comunitat

Marqueu les caselles corresponents:

A. Energia	SÍ	NO	EN PART	NO APLICA
A.1. Feu un seguiment periòdic del consum energètic a través de les factures? <i>Us ajudarà a detectar pics de consum i preveure pautes d'estalvi.</i>	☐	☐	☐	☐
A.2. Heu ajustat la potència contractada a les necessitats del vostre comerç? <i>Podríeu evitar despeses innecessàries.</i>	☐	☐	☐	☐
A.3. Aproveiteu bé la llum natural i apagueu els llums quan no són necessaris? <i>Reduireu consum energètic i creareu un ambient acollidor.</i>	☐	☐	☐	☐
A.4. Heu instal·lat fluorescents, led o altres tipus d'enllumenat eficient? <i>L'enllumenat LED té una vida útil de 50.000 hores.</i>	☐	☐	☐	☐
A.5. Reguleu la temperatura de climatització a un màxim de 19-20°C a l'hivern i un mínim de 26°C a l'estiu? <i>Moderar la temperatura un grau suposa un estalvi d'energia del 8%.</i>	☐	☐	☐	☐
A.6. Feu el manteniment preventiu dels aparells de climatització? <i>La revisió a l'inici de temporada permet estalviar energia i prevenir avaries.</i>	☐	☐	☐	☐
A.7. Manteniu tancades les portes d'accés al local, o disposeu d'un sistema de tancament automàtic o cortina d'aire per ajudar a que es mantingui la climatització? <i>Els mals tancaments són un dels principals motius de sobrecost en la climatització.</i>	☐	☐	☐	☐
A.8. Altres:	☐	☐	☐	☐

B. Aigua	SÍ	NO	EN PART	NO APLICA
B.1. Feu un seguiment periòdic del consum d'aigua a través de les factures? <i>Us ajudarà a detectar possibles fuites i reduir el consum.</i>	☐	☐	☐	☐
B.2. Controleu de forma habitual el tancament de les aixetes? <i>Una aixeta que goteja perd fins a 1.000 litres d'aigua al mes.</i>	☐	☐	☐	☐
B.3. Disposeu de papereres al lavabo? <i>Evitareu que es llencin escombraries al vàter.</i>	☐	☐	☐	☐
B.4. Disposeu d'elements informatius/recomanacions d'estalvi d'aigua als lavabos? <i>La sensibilització és l'element que permet més estalvi amb menys inversió.</i>	☐	☐	☐	☐
B.5. Teniu mecanismes d'estalvi instal·lats al vàter? <i>Els botons de doble descàrrega o d'interrupció permeten estalviar 6 litres o més per cada ús.</i>	☐	☐	☐	☐
B.6. Disposeu d'aixetes amb mecanismes d'estalvi? <i>Els perlitzadors, reguladors de cabal, temporitzadors, sensors, pedals... ajusten la quantitat d'aigua utilitzada a les necessitats.</i>	☐	☐	☐	☐
B.7. Altres:	☐	☐	☐	☐

C. Residus	SÍ	NO	EN PART	NO APLICA
C.1. Separeu els vostres residus per fraccions? <i>Cal separar paper i cartró, envasos lleugers, vidre, matèria orgànica, rebuig i altres.</i>	☐	☐	☐	☐
C.2. Feu ús dels punts verds de zona? <i>Les piles, tòners, olis, productes químics, etc. han de seguir un tractament especial.</i>	☐	☐	☐	☐
C.3. Heu reduït en el darrer any l'ús d'embalatges? <i>Prescindir sempre que es pugui de caixes i embolcalls de cartró, fusta, plàstic o altres és una forma directa d'evitar residus.</i>	☐	☐	☐	☐
C.4. Minimitzeu la distribució de bosses de plàstic entre els clients? <i>Si fometeu l'ús del carro i les bosses reutilitzables, inviteu els vostres clients a contribuir a la millora ambiental.</i>	☐	☐	☐	☐
C.5. Retorneu els embalatges als proveïdors? <i>Els sistemes de logística inversa impliquen els proveïdors en la reducció de residus.</i>	☐	☐	☐	☐
C.6. Disposeu d'algun sistema de cessió de material obsolet en estoc? <i>Materials útils que per a vosaltres no tenen sortida poden ser aprofitats per ONG o altres entitats. A la reducció de residus s'afegeix un benefici social.</i>	☐	☐	☐	☐
C.7. Altres:	☐	☐	☐	☐

	SÍ	NO	EN PART	NO APLICA
D. Consum				
D.1. Prioritzeu la venda de productes de proximitat o km 0? <i>Contribuireu a promoure l'economia local i a reduir l'impacte ambiental del transport.</i>	☐	☐	☐	☐
D.2. Informeu de l'origen dels productes que veneu? <i>Informació precisa, bona retolació i etiquetatge us prestigien davant els clients.</i>	☐	☐	☐	☐
D.3. Venen productes amb criteris de sostenibilitat? En cas afirmatiu, indiqueu quins: ☐ Productes ecològics ☐ Productes de comerç just ☐ Productes a granel ☐ Productes de segona mà ☐ Productes reciclats	☐	☐	☐	☐
D.4. Utilitzeu productes de neteja ecològics i de baixa toxicitat? <i>Reduireu l'impacte en el medi ambient i en la salut de treballadors i clients.</i>	☐	☐	☐	☐
D.5. Altres:	☐	☐	☐	☐

E. Mobilitat	SÍ	NO	EN PAU	NO APLIC.
E.1. Utilitzeu serveis o vehicles sostenibles per a la distribució de paqueteria o per a la missatgeria? <i>Per exemple, transport amb bicicletes, vehicles elèctrics o vehicles híbrids.</i>	☐	☐	☐	☐
E.2. Contracteu proveïdors que utilitzin sistemes de subministrament sostenible per portar-vos els productes? <i>Per exemple, vehicles menys contaminants o mobilitat sostenible per a l'última milla.</i>	☐	☐	☐	☐
E.3. Incentiveu l'ús del transport públic entre els vostres treballadors? <i>Les targetes de transport públic o el Bicing poden ser un valor afegit al salari.</i>	☐	☐	☐	☐
E.4. Disposeu de places o espai d'aparcament per a bicicletes? <i>Podeu fomentar el seu ús com alternativa a l'automòbil.</i>	☐	☐	☐	☐
E.5. Altres:	☐	☐	☐	☐
F. Compromís amb la comunitat	SÍ	NO	EN PAU	NO APLIC.
F.1. Disposeu d'accessos adaptats per a persones amb mobilitat reduïda?	☐	☐	☐	☐
F.2. Doneu una atenció especial a les persones amb dependència? <i>Alguns exemples són servei a domicili, comandes telefòniques, etc.</i>	☐	☐	☐	☐
F.3. Participeu al projecte Radars? <i>L'objectiu del projecte Radars és contribuir a que les persones grans que viuen soles puguin continuar a la seva llar amb la complicitat del seu entorn.</i>	☐	☐	☐	☐
F.4. Col·laboreu en el Camí Escolar del barri? <i>El Camí Escolar ajuda els infants de la ciutat a guanyar autonomia personal i qualitat de vida mentre van i vénen sols a l'escola, amb la col·laboració de la comunitat.</i>	☐	☐	☐	☐
F.5. Participeu en diades, actes, tallers i/o jornades solidàries assenyalades? <i>Per exemple: Dia Mundial del Medi Ambient, Setmana de la Prevenció de Residus...</i> En cas afirmatiu, indiqueu quines: • •	☐	☐	☐	☐
F.6. Facilitau la conciliació de la vida laboral i familiar dels treballadors?	☐	☐	☐	☐
F.7. Contracteu algun servei o compreu algun producte elaborat per persones en risc d'exclusió social?	☐	☐	☐	☐
F.8. Participeu en alguna xarxa o entitat de caire social i/o solidari? En cas afirmatiu, indiqueu quines: • •	☐	☐	☐	☐
F.9. Heu participat a les activitats proposades per L'Associació de Comerciants i Marina? Indiqueu a quines:	☐	☐	☐	☐

☐ Formació tecnològica per a la creació de web o blog de l'establiment				
☐ Mostra de Comerç				
F.10. Altres:				

G. Afegiu en aquest espai altres mesures que esteu duent a terme o comentaris:

PAS 2. QUÈ PODEU MILLORAR EN ELS PROPERS 12 MESOS?

En aquest full us facilitem una taula on concretar les mesures que voleu aplicar durant els propers dotze mesos. Us recomanem que sigueu selectius en comptes d'intentar abastar-ho tot de cop. Procureu triar les mesures que us resultin més assequibles i avantatjoses. També podeu afegir-ne alguna de més atrevida, per intentar aplicar-la encara que no sigui segur.

L'Associació de Comerciants la Marina promou i recolza algunes de les accions de manera prioritària. Són les que estan **marcades en negreta** a l'apartat 1.

Per planificar les mesures, **repasseu les vostres respostes a l'apartat 1:**

1. En els casos en què **heu contestat SÍ** (mesures que heu dut a terme durant el darrer any), marqueu aquelles que **voleu repetir o continuar** al llarg dels propers 12 mesos i poseu els codis de referència a la primera columna de la taula següent (per exemple B.6).

2. En els casos en què **heu contestat NO** (mesures que no heu dut a terme durant el darrer any), marqueu aquelles que **voleu incorporar** al llarg dels propers 12 mesos i poseu els codis de referència a la segona columna de la taula següent.
3. En els casos en què **heu contestat EN PART** (mesures que heu començat o no heu aplicat en la seva totalitat), marqueu aquelles que **voleu ampliar o millorar** al llarg dels propers 12 mesos i poseu els codis de referència a la tercera columna de la taula següent.

Mesures a repetir o continuar en els propers 12 mesos (basades en el que ja esteu fent)	Mesures a incorporar en els propers 12 mesos (noves)	Mesures a ampliar o millorar en els propers 12 mesos (començades)

Seguidament, de totes les mesures que heu indicat a la taula anterior, destaqueu les **dues principals**.

<p>Títol de la mesura:</p> <p>Com ho fareu?</p>

<p>Títol de la mesura:</p> <p>Com ho fareu?</p>

VALOREU SI US PLAU AQUESTA GUIA PER AJUDAR A MILLORAR-LA

Ha estat fàcil d'entendre? molt bastant poc gens

Ha estat fàcil d'omplir? molt bastant poc gens

Us sembla útil? molt bastant poc gens

DADES DE CARACTERITZACIÓ (APARTAT VOLUNTARI)

Aquest apartat és voluntari. Us demana informació addicional que permetrà ajustar les recomanacions del programa Barcelona + Sostenible a les característiques del vostre comerç i facilitar-vos les millores i l'estalvi. Les dades no es faran públiques però es tractaran estadísticament.

3.1. Sector d'activitat. Marqueu el sector i subratlleu o indiqueu el subsector específic:

- Alimentació o petit supermercat.
- Equipament per a la llar: parament, mobles, electrodomèstics, imatge i so,
- Equipament personal: roba, calçat, joieria, rellotgeria,
- Altres comerços: ferreteria, drogueria, neteja, perfumeria, farmàcia, papereria, premsa, grans magatzems, hipermercat, vehicles,
- Serveis a la persona: perruqueria, bugaderia, tintoreria, dentista,
- Altres serveis: taller, serraller, copisteria, impremta, agència de viatges,
- Altres (especificar):

3.2. Tipus de negoci: Independent Franquícia Cadena

3.3. Propietat del local: Propi Lloguer

3.4. Tipus d'ubicació: Peu de carrer Galeria o centre comercial Pis

3.5. Superfície de l'establiment: metres quadrats

3.6. Horari comercial

Horari diari:

Hores totals d'apertura setmanals:

3.7. Nombre de treballadors:

3.8. Potència elèctrica contractada: 2,3kW 3,45kW 4,6kW 5,75kW

6,9kW 8,05kW 9,2kW 10kW-15kW 15kW -20kW Altres:

3.9. Facturació mensual mitjana d'electricitat (aproximada):   euros

Recomanem adjuntar una fotocòpia d'una factura.

3.10. Facturació mensual mitjana de gas (aproximada):   euros No en tenim

3.11. Facturació mitjana de consum d'aigua (aproximada):   euros No en tenim

3.12. Sistemes de climatització de l'establiment:

Calefacció. Antiguitat: anys   Refrigeració. Antiguitat: anys   No en tenim

3.13. Disposeu de servei de recollida comercial al carrer? Sí No

3.14. Teniu contractat un gestor privat de residus? Sí No

3.15. La vostra activitat, local o productes disposen d'algun distintiu de qualitat o certificació ISO, EMAS o altres?

Indiqueu quin:

3.16. Formeu part d'algun gremi? Indiqueu quin: